

Врз основ на член 136 ставови 7 и 8, член 138 став 6, член 139 став 2 и член 144, од Законот за воздухопловство („Службен весник на Република Македонија” бр. 14/06, 24/07, 103/08, 67/10, 24/12 и 80/12), директорот на Агенцијата за цивилно воздухопловство донесе

П Р А В И Л Н И К ЗА СТРУЧНО ОСПОСОБУВАЊЕ, ПРОВЕРКИ, ДОЗВОЛИ И ОВЛАСТУВАЊА НА ПИЛОТИ НА ЕДРИЛИЦИ

I. ОПШТИ ОДРЕДБИ

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат начинот на вршење на обуката за стекнување на стручна оспособеност и посебните услови во однос на потребниот кадар за обука, опремата и другите посебни услови неопходни за безбедно и уредно работење на организациите или центрите за обука на пилоти на едрилици, формата, содржината, евиденцијата, начинот на издавање, продолжување, обновување и промена на уверенијата за работа на организациите или центрите за обука, начинот на спроведување на редовната и вонредната проверка, условите за стекнување на дозволите и овластувањата, начин на издавање, продолжување, промена, суспендирање, форма, содржина, рок на важење, видот и евиденцијата на дозволите и овластувањата, како и критериумите, начинот и постапката за признавањето на завршена обука и програми за обука, положени испити, стекнати дозволи и овластувања во странство на пилоти на едрилици.

Член 2

Одделните изрази употребени во овој правилник го имаат следното значење:

- 1) Акробатско летање** (*acrobatic flight*) е намерно менување на положбата на воздухоплов во лет со нагли промени на правецот, висината и брзината на летањето, при што воздухопловот зазема разни положби во однос на земјата;
- 2) Дозвола за пилот на едрилица** (*glider pilot licence (GPL), sailplane pilot licence (SPL)*) е исправа со која се потврдува дека имателот е оспособен да врши должности на пилот на едрилица или едрилица со помошен мотор согласно овластувањата впишани во дозволата;
- 3) Едрилица** (*glider, sailplane*) е воздухоплов без мотори, потежок од воздухот, кој узгонот во лет го добива главно од аеродинамичните реакции на површините кои остануваат неподвижни под одредени услови на летот;
- 4) Едрилица со помошен мотор** (*Powered gliders (PWG)*) е воздухоплов опремен со еден или повеќе помошни фиксни мотори, кој во лет, кога моторот не работи, има карактеристики на едрилица;
- 5) Моторна едрилица** (*touring motor glider (TMG)*) е едрилица со вграден мотор и елиса кои не можат да се вовлечат. Моторната едрилица треба да биде способна за полетување и искачување со сопствен погон и во согласност со прирачникот за летање;
- 6) Кандидат** (*applicant*) е лице кое поднесува барање за полагање на испит (теориски и/или практичен (летачки)) за стекнување на дозвола и/или овластување на пилот на едрилица;
- 7) Овластување** е одобрение запишано во дозволата или е составен дел на дозволата, со коешто се утврдени посебните услови, права или ограничувања што се однесуваат на дозволата;
- 8) Организација или центар за обука** е правно лице овластено да врши стручно оспособување за стекнување на дозвола и/или овластување на пилоти на едрилици;
- 9) Стручна оспособеност** е ниво на знаење и способност за вршење на посебни стручни работи во воздушниот сообраќај со која не се стекнува степен на стручна подготовка;

- 10) Налет** (*flight time*) е вкупното време од моментот кога едрилицата ќе се придвижи заради полетување до моментот кога потполно ќе застане на крајот на летот;
- 11) Самостоен налет** (*solo flight time*) е налет во текот на кој пилотот или пилотот-ученик е единственото лице во едрилица;
- 12) Методски налет** е налет направен со инструктор по едриличарство со цел стекнување на одредено овластување;
- 13) Налет со инструктор** (*dual instruction time*) е налет со едрилица во текот на кој инструкторот по летање врши практично (летачко) оспособување;
- 14) Пилот-ученик** е лице кое се обучува за летање со едрилица под надзор на инструктор на дупли команди;
- 15) Пилот-ученик на команди (Student pilot-in-command (SPIC))** е пилот-ученик во улога на пилот кој управува со воздухопловот (PIC), а инструкторот во леталото само го набљудува ученикот и не влијае или управува со леталото во лет;
- 16) Приправник** е лице кое има дозвола за пилот на едрилица, а се обучува за стекнување на одредено овластување и
- 17) Прелет** (*cross-country flight*) е лет со едрилица од почетна до завршна точка на рутата на која се користат вертикални воздушни струења и вообичаени навигациски постапки.

Член 3

Одделни кратенки употребени во овој правилник го имаат следното значење:

- 1) **UL** (ultralight pilot licence) е дозвола за пилот на ултралесно летало;
- 2) **PPL** (private pilot licence) е дозвола за приватен (спортски) пилот;
- 3) **CPL** (commercial pilot licence) е дозвола за комерцијален лет;
- 4) **ATPL** (airline transport pilot licence) е дозвола за сообраќаен пилот;
- 5) **GPS** (Global positioning system) е систем на глобално позиционирање;
- 6) **AIP** (Aeronautical information publication) – Зборник на воздухопловни информации;
- 7) **ICAO** (International Civil Aviation Organization) е Меѓународна организација за цивилно воздухопловство;
- 8) **NDB** (Non – directional radio beacon) е ненасочен радиофар;
- 9) **VHF** (Very high frequency) е многу висока фреквенција (30-300 MHz);
- 10) **VFR** (Visual flight rules) се правила за летање по надворешна видливост;
- 11) **VOR** (VHF omnidirectional radio range) е VHF сенасочен радиофар и
- 12) **VMC** (Visual meteorological conditions) се визуелни метеоролошки услови.

II. СТРУЧНО ОСПОСОБУВАЊЕ, ОРГАНИЗАЦИИ И ЦЕНТРИ ЗА СТРУЧНО ОСПОСОБУВАЊЕ

1. Услови за вршење на обука

Член 4

Стручна оспособеност на пилотите на едрилици се стекнува во овластени организации или центри за обука кои треба да ги исполнуваат посебните услови пропишани со овој правилник.

Член 5

(1) За да вршат обука на пилоти на едрилици, организациите или центрите за обука со седиште во Република Македонија, треба да имаат уверение за вршење на обука, издадено од страна на Агенцијата за цивилно воздухопловство (во понатамошниот текст: Агенцијата).

(2) Уверение од став (1) на овој член им се издава на организации или центри за обука кои треба да имаат:

1. програма за обука на пилоти на едрилици во согласност со Анекс 1 на на Меѓународната конвенција за цивилно воздухопловство кој се прифаќа и директно се применува и одредбите на овој правилник, која како минимум треба да ги опфаќа содржините дадени во Прилог 1 кој е составен дел на овој правилник и која треба да биде одобрена од страна на Агенцијата;

2. прирачник за обука за потребите на стручниот персонал на организацијата и/или центарот за обука со методологија за утврдување на деталите во врска со содржината, организацијата и траењето на обуката како и начинот на изведување на испитите и оценувањата и друго;

3. книга-регистар на кандидати за обука, во која се внесуваат податоците за кандидатите, кои се на обука, нивната здравствена состојба, целта на обуката, и инструкторот што ја води наставата;

4. посебно досие за секој кандидат, кое треба да содржи:

- пријавен лист;
- картон со лични податоци;
- уверение за здравствена способност;
- потврда за теоретско оспособување;
- потврда за практично оспособување и
- фотокопија од дозволата (ако ја поседува).

5. стручен кадар, односно инструктори за спроведување на обуката на пилоти на едрилици;

6. дневник на теоретската настава и листа на пратење за практичната обука;

7. дневник на летање;

8. соодветни простории, опрема и сместување за изведување на обуката согласно одобрената програма за обука;

9. карти на Република Македонија, воздухопловни навигациони карти со размер од 1:500 000 и географска карта со размер од 1:200 000 со вцртани забранети или условно забранети зони во Република Македонија;

10. карта со размер од 1:50 000 или 1:25 000 со вцртани аеродромски зони, школски кругови за едрилици и други воздухоплови;

11. стручна литература согласно одобрената програма за обука;

12. други помагала како макети, пресеци, скици и цртежи или средства за компјутерско прикажување на наставата предвидени со одобрената програма за обука;

13. едрилици за потребите на обуката кои треба да имаат вградени дупли команди и да бидат опремени со воздухопловна радиостаница;

14. летачки падобрани за спасување;

15. договор за користење на аеродром или летиште за потребите на обуката;

16. телефонски и радио средства за комуникација;

17. место за чување на едрилиците;

18. опрема и прибор за давање на прва помош и

19. прибор за поставување на старт за летање со едрилица.

(3) Инструкторот од став (2) точка 5 на овој член може да обучува најмногу 10 кандидати во текот на теоретската обука, односно пет кандидати во текот на практичната обука.

2. Форма, содржина, евиденција и начин на издавање, продолжување, обновување и промена на уверението за вршење на обука на пилоти на едрилици

Член 6

(1) За издавање, продолжување, обновување или промена на уверението за вршење на обука на пилоти на едрилици, организациите или центрите за обука со седиште во Република Македонија поднесуваат барање до Агенцијата, со кое се приложуваат докази дека се исполнети условите за добивање на уверение од член 5 на овој правилник.

(2) Барањето за продолжување на уверението се поднесува најмалку 30 дена пред истекот на важноста на уверението, за обновување најдоцна 30 дена по истекот на важноста на уверението, а за промена најдоцна 10 дена по настанатата промена.

(3) Доколку организацијата или центарот за обука не поднесе барање за продолжување или обновување во роковите утврдени во став (2) на овој член, уверението се смета за повлечено.

Член 7

(1) Агенцијата по приемот на барањето, врши проверка дали е уплатена административна такса, проверка на приложената документација, како и оперативна проверка (Initial Inspection) со цел да се утврди дали организацијата или центарот за обука ги исполнува условите и техничките можности за вршење обука на пилоти на едрилици.

(2) Проверките од став (1) на овој член се вршат и при продолжување, обновување или промена на уверението.

(3) При извршување на проверките од став (1) на овој член Агенцијата користи листи за проверки претходно изготвени согласно документацијата и податоците кои се проверуваат.

(4) Доколку со проверките од став (1) на овој член се утврди дека одредена организација или центар за обука ги исполнува условите за вршење обука на пилоти на едрилици во рок од 30 дена од денот на поднесување на уредно и комплетно барање им се издава решение за издавање, продолжување, обновување или промена на уверението кое заедно со уверението за вршење на обука му се доставуваат на барателот откако ќе поднесе доказ дека го платил надоместокот за континуиран надзор пропишан со тарифникот на Агенцијата.

(5) Доколку се утврди дека одредена организација или центар за обука не ги исполнува условите за вршење обука на пилоти на едрилици Агенцијата ќе го одбие барањето за издавање, продолжување, обновување или промена на уверение за вршење на обука со решение кое ги содржи причините за одбивањето.

Член 8

(1) На организации или центри за обука, уверението за вршење обука на пилоти на едрилици, им се издава на образец, даден во Прилог 2 кој е составен дел на овој правилник.

(2) Уверението за вршење обука на пилоти на едрилици, се издава со рок на важење од три години.

(3) За издадените уверенија за вршење на обука на пилоти на едрилици Агенцијата води евиденција.

(4) Евиденцијата од став (3) на овој член содржи податоци за работата на организацијата или центарот кој врши обука на пилоти на едрилици, како и контакт телефони и адреси на одговорните лица.

3. Посебни услови и начин на вршење на обука

Член 9

(1) Стручното оспособување на пилоти на едрилици има за цел стручно да ги оспособи лицата кандидати за пилоти на едрилици со неопходното знаење, рутина и вештина за стекнување на дозвола и/или соодветно овластување.

(2) Стручното оспособување од став (1) на овој член се состои од основна обука за стекнување на дозвола на пилот на едрилица (во понатамошниот текст: основна обука) и напредна обука за стекнување на соодветно овластување (во понатамошниот текст: напредна обука).

(3) Основната и напредната обука од став (2) на овој член се состојат од теоретска и практична обука.

(4) Теоретската обука се смета за успешно завршена ако кандидатот на испитот организиран од страна на организацијата или центарот за обука покажал успех од минимум 75% за секој предмет поединечно.

(5) Практичната обука треба да биде завршена во рок од шест месеци од моментот на завршување на теоретската обука, во спротивно кандидатот треба повторно да ја заврши теоретската обука.

(6) Практичната обука се смета за успешно завршена доколку кандидатот успешно ја совлада секоја од зададените вежби поединечно.

Член 10

(1) За да биде примен на основна обука, кандидатот треба да ги исполнува следните услови:

1. да има наполнето најмалку 15 години живот;
2. да има потврда за здравствена способност и
3. доколку кандидатот не е полнолетен, да има писмена согласност од родител (старател) за започнување на обуката.

(2) За да биде примен на напредна обука, кандидатот треба да има дозвола на пилот на едрилица.

3.1 Основна обука

Член 11

Основната обука има за цел лицето кандидат за пилот на едрилица да се стекне со основни знаења и вештини неопходни за стекнување на дозвола за пилот на едрилица.

3.1.1. Теоретска обука

Член 12

(1) Теоретската обука има за цел лицето кандидат за пилот на едрилица, да се стекне со основни знаења и вештини кои ќе му овозможат започнување на практичната обука.

(2) Теоретската обука од став (1) на овој член опфаќа обука за следните предмети:

1. Воздухопловни правила и прописи;
2. Основни познавања на воздухоплови;
3. Перформанси на лет, планирање и товарење;
4. Човечки способности;
5. Метеорологија;
6. Навигација;
7. Оперативни процедури;
8. Теорија на летање и
9. Радиотелефонија

3.1.2 Практична обука

Член 13

(1) Практичната обука има за цел да го оспособи кандидатот за пилот на едрилица со потребните практични знаења и способности за прво стекнување на дозвола за пилот на едрилица.

(2) За да биде примен на практична обука кандидатот треба да ги исполнува следните услови:

1. да ја има завршено теоретската обука од член 12 на овој правилник според одобрена програма и
2. да има важечко лекарско уверение за здравствена способност класа 2.

Член 14

(1) Практичната обука се состои од вежби на земја и вежби во воздух.

- (2) Практичната обука на земја ги опфаќа следните вежби:
1. Запознавање и користење на едрилица;
 2. Пред-летен преглед на едрилица;
 3. Подготовка за лет и постапки после лет;
 4. Редовни и вонредни постапки со едрилица;
 5. Експлоатација на аеродромот и
 6. Практични вежби во случај на опасност.
- (3) Практичната обука во воздух ги опфаќа следните вежби:
1. Информативен лет;
 2. Режи́ми на лет во школски круг и зона;
 3. Завртувања во школски круг и зона;
 4. Превлечен лет во школски круг и зона;
 5. Имитација на принудно слетување;
 6. Школски кругови за вежбање;
 7. Случаеви на опасности за школскиот круг;
 8. Школски кругови за усвојувања;
 9. Припрема за контролен лет;
 10. Контролен лет за самостојно летање;
 11. Прв самостоен лет;
 12. Самостојни школски кругови;
 13. Полетување и слетување, кратки писти;
 14. Усовршување на техники на пилотирање во зони;
 15. Лет за запознавање во едрење;
 16. Режи́ми на лет во едрење;
 17. Завртувања во едрење;
 18. Едрење во термички услови;
 19. Едрење на падински услови;
 20. Едрење на таласи;
 21. Самостојни едрења и
 22. Прелет со едрилица, визуелно ориентирање, навигација со пресметување и користење на останатите навигациски помагала.
- (4) Практичната обука за летање со едрилица со помошен мотор покрај вежбите од ставовите (2) и (3) ги опфаќа и следните вежби:
- Навигациско летање по рута и
 - Навигациско летање со слетување на друг аеродром.

3.2 Напредна обука

Член 15

(1) Напредната обука се врши со цел стекнување на кандидатот со потребното знаење, вештини и оспособување за соодветно овластување.

(2) Напредната обука може да ја започне кандидат кој наполнил 18 години старост и има важечка дозвола на пилот на едрилица.

Член 16

За време на практичната обука која се спроведува како дел од напредната обука, во самостојните летови кандидатот не може да носи друг патник со исклучок ако тоа лице е назначено од инструкторот и има некаква улога во обуката.

3.2.1 Напредна обука за стекнување на овластување за летање со моторна едрилица со фиксен мотор (touring motor glider (TMG))

Член 17

(1) Теоретската обука за стекнување на овластување за летање со моторна едрилица со фиксен мотор (touring motor glider (TMG)) се спроведува на кандидат кое е имател на дозвола за пилот на едрилица и тоа по следните предмети:

1. Воздухопловни правила и прописи;
2. Основни познавања на воздухоплови;
3. Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
4. Воздухопловна метеорологија;
5. Воздухопловна навигација;
6. Оперативни процедури;
7. Теорија на летање;
8. VFR Радиотелефонија (P/T);
9. Човечки способности и ограничувања со прва помош;
10. Експлоатација на едрилица и принудни постапки и
11. Воздухопловни погонски групи (само за моторни едрилици).

(2) Практичната обука за стекнување на овластување за летање со моторна едрилица со фиксен мотор (touring motor glider (TMG)) се состои од стекнување на вештини и оспособување на кандидатот за владеење на техниката на пилотирање со моторна едрилица со фиксен мотор (touring motor glider (TMG)) и ги опфаќа следните вежби во воздух:

1. Информативен лет;
2. Режиими на лет во школски круг и зона;
3. Завртувања во школски круг и зона;
4. Превлечен лет во школски круг и зона;
5. Имитација на принудно слетување;
6. Школски кругови за вежбање;
7. Случаеви на опасности за школскиот круг;
8. Школски кругови за усвојувања;
9. Припрема за контролен лет;
10. Контролен лет за самостојно летање;
11. Прв самостоен лет;
12. Самостојни школски кругови;
13. Полетување и слетување, кратки писти;
14. Навигациско летање по рута;
15. Радио навигација;
16. Навигациско летање со слетување на друг аеродром;
17. Самостоен навигациски лет со слетување на друг аеродром и
18. Основно инструментално летање во VMC услови.

3.2.2 Напредна обука за стекнување на овластување за ноќно летање со едрилица

Член 18

(1) Теоретската обука за стекнување на овластување за ноќно летање со едрилица, опфаќа обука за следниве предмети:

1. Познавање на воздухоплови (инструменти за инструментално летање);
2. Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
3. Оперативни процедури;
4. Човечки способности и ограничувања;
5. Принципи на лет и
6. Експлоатација на едрилица и принудни постапки.

(2) Практичната обука за стекнување на овластување за ноќно летање со едрилица, опфаќа обука за стекнување на вештини и оспособување на кандидатот за владеење на техниката на пилотирање во ноќни услови на соодветната едрилица и ги опфаќа следните вежби во воздух:

1. Информативен лет за запознавање во ноќни услови;
2. Ноќни летови со цел совладување на оријентација во реонот на аеродромот;
3. Режији на лет во школски круг и зона;
4. Самостојни летови во школски круг;
5. Самостојни летови во зона и
6. Тренажни летови - едрење на термика, падина или воздушни таласи.

3.2.3 Напредна обука за стекнување на овластување за летање без надворешна видливост со едрилица

Член 19

(1) Теоретската обука за стекнување на овластување за летање без надворешна видливост со едрилица, опфаќа обука за следниве предмети:

1. Познавање на воздухоплови (инструменти за инструментално летање);
2. Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
3. Оперативни процедури;
4. Човечки способности и ограничувања
5. Принципи на лет и
6. Експлоатација на едрилица и принудни постапки.

(2) Практичната обука за стекнување на овластување за летање без надворешна видливост со едрилица опфаќа обука за стекнување на вештини и оспособување на кандидатот за владеење на техниката за пилотирање без надворешна видливост на соодветната едрилица и ги опфаќа следните вежби во воздух:

1. Информативен лет;
2. Праволиниски лет и одржување на брзина;
3. Завртувања;
4. Завртувања со вадење на завртувањето во компасен курс и
5. Усовршување на техника на летање без надворешна видливост.

3.2.4 Напредна обука за стекнување на овластување за акробатско летање со едрилица

Член 20

(1) Теоретската обука за стекнување на овластување за акробатско летање со едрилица, опфаќа обука за следниве предмети:

1. Основни познавања на воздухоплови;
2. Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
3. Оперативни процедури;
4. Принципи на лет;
5. Човечки способности и ограничувања во акробатско летање и
6. Експлоатација на едрилица и принудни постапки.

(2) Практичната обука за стекнување на овластување за акробатско летање со едрилица, опфаќа вежби за:

1. летови во зона за стекнување на вештини и оспособување на кандидатот за владеење на техниката на пилотирање во изведување на акробатски фигури на соодветната едрилица и

2. вадење на едрилицата од неправилни положби.

(3) Напредна обука за стекнување на овластување за акробатско летање со едрилицы, може да спроведува инструктор кој има впишано овластување за акробатско летање.

3.2.5 Напредна обука за стекнување на овластување за летање со патник во комерцијални цели

Член 21

(1) Теоретската обука за стекнување на овластување за летање со патник во комерцијални цели (во натамошниот текст: професионален пилот) на едрилица, опфаќа обука за следниве предмети:

1. Воздухопловни правила и прописи;
2. Основни познавања на воздухоплови;
3. Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
4. Воздухопловна метеорологија;
5. Воздухопловна навигација;
6. Оперативни процедури;
7. Принципи на лет;
8. VFR Радиотелефонија (P/T);
9. Човечки способности и ограничувања со прва помош и
10. Принудни постапки.

(2) Практичната обука за стекнување на овластување за професионален пилот на едрилица, опфаќа:

1. лет во зона од задна кабина или десно седиште и
2. методски налет кој опфаќа:

- стекнување на вештини и оспособување на кандидатот за владеење на техниката на пилотирање на соодветната едрилица во авио запрега или витло;
- оспособување на кандидатот за одржување на воздухопловот во просторот;
- оспособување на кандидатот за правилно раздвојување од други воздухоплови и препреки;
- оспособување на кандидатот за успешно применување на оперативните процедури и
- оспособување на кандидатот за одржување на радио комуникацијата.

3.2.6 Напредна обука за стекнување на овластување за инструктор за обука

Член 22

(1) Теоретската обука за стекнување на овластување за инструктор за обука на пилоти на едрилици, опфаќа обука за следниве тематски области:

1. Воздухопловни правила и прописи;
2. Основни познавања на воздухоплови;
3. Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
4. Воздухопловна метеорологија;
5. Воздухопловна навигација;
6. Оперативни процедури;
7. Принципи на лет;
8. VFR Радиотелефонија (P/T);
9. Човечки способности и ограничувања со прва помош;
10. Принудни постапки и
11. Педагогија, со методика на летање.

(2) Практичната обука за стекнување на овластување за инструктор за обука на пилоти на едрилици, опфаќа:

1. школски кругови од задна кабина или десно седиште;
2. лет во зона од задна кабина и десно седиште и
3. методски налет кој опфаќа:
 - оспособување на кандидатот за подучување и пренесување на потребното знаење од областа на едриличарството;
 - оспособување на кандидатот за спроведување подготовката, извршувањето и анализата на летот;
 - оспособување на кандидатот за правилно и методиски покажување на елементите на летот во испитниот лет и

- оспособување на кандидатот за правилно исправување на симулираните грешки во текот на испитниот лет, проследено со соодветна реакција и вербално објаснување за правилно исправање на грешката.

(3) Напредна обука за стекнување на овластување за инструктор за обука на пилоти на едрилици, може да спроведува инструктор кој во континуитет, без прекин на важноста на дозволата има најмалку две години работно искуство како инструктор за обука на пилоти на едрилица.

3.2.7 Напредна обука за стекнување на овластување инструктор за обука за изведување на акробации

Член 23

(1) Теоретската обука за стекнување на овластување за инструктор за изведување на акробации на едрилици, опфаќа обука за следниве тематски области:

1. Воздухопловни правила и прописи;
2. Основни познавања на воздухоплови;
3. Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
4. Воздухопловна метеорологија;
5. Оперативни процедури;
6. Принципи на лет;
7. Човечки способности и ограничувања со прва помош;
8. Принудни постапки (вадење од неправилни положби) и
9. Педагогија, со методика на летање.

(2) Практичната обука за стекнување на овластување за инструктор за изведување на акробации на едрилици, опфаќа:

1. лет во зона од задна кабина или десно седиште со изведување на акробации и

2. методски налет кој опфаќа:

- оспособување на кандидатот со вештина за подучување и пренесување на потребното знаење од областа на акробатското летање;
- оспособување на кандидатот за успешно спроведување на подготовката, извршувањето и анализата на летот;
- оспособување на кандидатот за правилно и методиски покажување на елементите на летот во испитниот лет и
- оспособување на кандидатот за правилно исправување на симулираните грешки во текот на испитниот лет, проследено со соодветна реакција и вербално објаснување за правилно исправање на грешката.

(3) Напредна обука за стекнување на овластување за инструктор за обука за изведување на акробации, може да спроведува инструктор кој во континуитет, без прекин на важноста на дозволата има најмалку две години работно искуство како инструктор за обука за изведување на акробации.

4. Евиденција за спроведените обуки

Член 24

(1) Организациите или центрите за вршење на обука на пилоти на едрилици водат посебно досие за секој кандидат, кој посетувал обука во кое се наведуваат неговите лични податоци, пријава за обука, лекарско уверение, податоци за траење на обуката, податоци за инструкторите кои ја вршеле обуката, за положените испити, картон за школување, степенот на оспособување и овластувањата за кои се обучувал.

(2) Организациите или центрите за вршење на обука на пилоти на едрилици водат дневник на настава, евиденција за извршените обуки и за издадените потврди за завршена обука.

Член 25

(1) Кандидатите за обука водат пилотска книшка (Pilot Logbook).

(2) Во пилотската книшка се внесуваат податоци за летовите, обуките за стекнување на одреден тип на овластување за летање со едрилици и други податоци.

(3) Податоците кои се внесуваат во пилотската книшка за време на обуката, проверките и оспособувањата ги заверува инструкторот.

Член 26

(1) Организациите или центрите за вршење на обука му издаваат потврда за завршена обука, на секој кандидат кој ја завршил обуката.

(2) Потврдата од став (1) на овој член содржи: име на организацијата или центарот, лични податоци за кандидатот, податоци за обуката која ја завршил кандидатот, датум на почеток и завршување на обуката и општиот успех на кандидатот.

III. НАЧИН НА СПРОВЕДУВАЊЕ НА РЕДОВНА И ВОНРЕДНА ПРОВЕРКА И УСЛОВИ ЗА СТЕКНУВАЊЕ НА ДОЗВОЛА / ОВЛАСТУВАЊЕ

1. Редовни проверки

Член 27

Кандидатот по успешно завршена основна и/или напредна обука поднесува барање до Агенцијата за полагање на испитот за стекнување на дозвола на пилот на едрилица и/ или соодветно овластување

Член 28

(1) Кон барањето од член 27 на овој правилник со цел стекнување на дозвола на пилот на едрилица кандидатот поднесува докази дека има:

1. најмалку 16 години возраст и согласност од родител/старател;
2. потврда за завршена основна обука издадена од страна на овластена организација или центар за обука и
3. најмалку 40 часа налет од кои 30 часа самостоен налет на едрилица.

(2) Налетот направен во улога на пилот-ученик на команди се признава како самостоен налет.

(3) По исклучок од став (1) на овој член, за стекнување на дозвола на пилот на едрилица може да полага лице кое поседува UL, PPL, CPL или ATPL, има најмалку 10 часови самостоен налет на едрилица и има завршено практична обука по предметите :

1. Запознавање и користење на едрилица и
2. Редовни и вонредни постапки со едрилица.

Член 29

(1) Кон барањето од член 27 на овој правилник со цел стекнување на овластување пилот на моторна едрилица со фиксен мотор (touring motor glider (TMG)) кандидатот поднесува докази дека има:

1. најмалку 17 години возраст и согласност од родител/старател;
2. потврда за завршена напредна обука од член 17 на овој правилник согласно одобрена програма
3. минимум 40 часови налет од кои, 30 часа самостоен налет на моторна едрилица со фиксен мотор (touring motor glider (TMG)).

(3) Налетот направен во улога на пилот-ученик на команди се признава како самостоен налет.

(4) По исклучок од став (1) од овој член, за стекнување на дозвола на пилот на моторна едрилица со фиксен мотор (touring motor glider (TMG)) може да полага лице кое поседува UL, PPL, CPL или ATPL, има најмалку пет часа самостоен налет на (touring motor glider (TMG)) едрилица и има завршено практична обука по предметите:

1. Запознавање и користење на едрилица и
2. Редовни и вонредни постапки со едрилица.

Член 30

Кон барањето од член 27 на овој правилник со цел стекнување на овластување нојно летање со едрилица кандидатот поднесува докази дека има:

1. дозвола на пилот на едрилица најмалку две години;
2. потврда за завршена напредна обука од член 18 на овој правилник согласно одобрена програма и
3. најмалку 100 часови самостоен налет на едрилица.

Член 31

Кон барањето од член 27 на овој правилник со цел стекнување на овластување за летање без надворешна видливост со едрилица кандидатот поднесува докази дека има:

1. дозвола на пилот на едрилица најмалку две години;
2. завршена напредна обука од член 19 на овој правилник согласно одобрена програма и
3. најмалку 150 часови самостоен налет на едрилица.

Член 32

Кон барањето од член 27 на овој правилник со цел стекнување на овластување за акробатско летање со едрилица кандидатот поднесува докази дека има:

1. дозвола на пилот на едрилица најмалку две години;
2. потврда за завршена напредна обука од член 20 на овој правилник согласно одобрена програма и
3. најмалку 200 часа летање на едрилица.

Член 33

Кон барањето од член 27 на овој правилник со цел стекнување на овластување професионален пилот на едрилица кандидатот поднесува докази дека има:

1. завршено најмалку средно стручно образование;
2. во континуитет најмалку три години важечка дозвола за пилот на едрилица;
3. лекарско уверение за здравствена способност класа 1;
4. методски налет за летање со патник за комерцијална цел најмалку пет часови со инструктор по едриличарство;
5. најмалку 200 часа летање на едрилица;
6. најмалку 300 км вкупен слободен прелет и
7. потврда за завршена напредна обука од член 21 на овој правилник согласно одобрена програма.

Член 34

(1) Кон барањето од член 27 на овој правилник со цел стекнување на овластување инструктор за обука на пилоти на едрилици кандидатот поднесува докази дека има:

1. најмалку 20 години возраст;
2. завршено најмалку средно стручно образование;

3. во континуитет најмалку три години важечка дозвола за пилот на едрилица;
4. важечко овластување за кое ќе врши обука впишано во дозволата;
5. потврда за завршена напредна обука од член 22 на овој правилник согласно одобрена програма;
6. најмалку 200 часа летање на едрилица;
7. најмалку 300 км вкупен слободен прелет и
8. методски налет со инструктор од најмалку пет часа.

(2) Лицата кои имаат други пилотски или инструкторски овластувања за да се стекнат со овластување инструктор за обука на пилоти на едрилици, треба да имаат минимум 100 часови налет на едрилица и завршена практична обука согласно овој правилник врз основа на одобрена програма.

Член 35

Кон барањето од член 27 на овој правилник со цел стекнување на овластување инструктор за обука за изведуваче на акробации на едрилици кандидатот поднесува докази дека има:

1. најмалку 20 години возраст;
2. завршено најмалку средно стручно образование;
3. овластување за акробатско летање;
4. во континуитет најмалку три години важечка дозвола за пилот на едрилица;
5. методски налет со инструктор од најмалку пет часови во акробации;
6. потврда за завршена напредна обука од член 23 на овој правилник согласно одобрена програма;
7. да има најмалку 300 часа летање на едрилица од кои најмалку 50 часа акробатски налет.

Член 36

(1) Агенцијата, по прием на барањето за полагање на испит, врши проверка дали кандидатот ги исполнува условите пропишани со овој правилник.

(2) Ако се утврди дека кандидатот ги исполнува пропишаните услови, Агенцијата во рок од 30 дена од денот на приемот на барањето донесува решение за одобрување на полагање на испитот во кое се одредува терминот и местото на полагање на испитот.

(3) Полагањето на испитот не може да биде одредено во рок помал од 15 дена од денот кога решението од став (2) на овој член му било доставено на кандидатот.

(4) Ако Агенцијата утврди дека кандидатот не ги исполнува пропишаните услови за полагање на испитот, донесува решение за одбивање на барањето за полагање испит кое ги содржи причините за одбивањето.

Член 37

(1) Испитот го спроведуваат испитувачи кои со решение ги определува Агенцијата од утврдената листа на воздухопловни стручњаци.

(2) За испитувач не може да се назначи лице кое ја вршело обуката во организацијата или центарот за обука на тој кандидат.

(3) Бројот на испитувачи се утврдува во зависност од бројот на предметите, односно од обемот на практичниот дел на испитот, при што еден испитувач може да биде испитувач за најмногу три предмети.

(4) Испитувачите во рок од седум дена од денот на завршувањето на испитот доставуваат извештај до Агенцијата.

Член 38

Секој испитувач за спроведување на испитот го испитува кандидатот од областа за која е именуван со решението и по завршување на испитот го оценува успехот на кандидатот по предметите со “положил” или “не положил”.

Член 39

Испитот за стекнување на дозвола и/или овластување на пилот на едрилица се состои од теоретски и практичен дел.

Член 40

(1) Теоретскиот дел од испитот се полага писмено со користење тестови со повеќекратен избор на одговори, при што ќе се смета дека кандидатот го положил теоретскиот дел од испитот доколку покаже успех од најмалку 75 % од секој предмет поединечно и 85% од предметот Експлоатација на едрилици и принудни постапки.

(2) Кандидатот кој нема да положи најмногу два предмети од теоретскиот дел од испитот има право на поправен испит по тие два предмети во рок кој го определува Агенцијата кој не може да биде пократок од 30 дена ниту подолг од 60 дена, од денот на доставување на извештајот за одржаниот испит до Агенцијата.

(3) Доколку кандидатот не го положи поправниот испит од став (3) на овој член, се смета дека испитот не е положен во целост.

(4) Во случај кога кандидатот нема да го положи испитот во целост може повторно да го полага теоретскиот дел испитот по истекот на три месеци од денот на доставување на извештајот за одржаниот испит до Агенцијата.

(5) Положениот теоретски дел од испитот важи 12 месеци од денот на доставување на извештајот за одржаниот испит до Агенцијата.

Член 41

(1) По успешно положен теоретски дел од испитот, кандидатот го полага практичниот дел од испитот.

(2) Испитните листи за елементите од летот по кои ќе се одвива практичниот дел од испитот ги пропишува Агенцијата.

(3) Практичниот дел од испитот се смета дека е положен доколку кандидатот ги положи сите вежби.

(4) Кандидатот кој нема да го положи практичниот дел од испитот има право на поправен испит во рок не пократок од 30 дена од денот на доставување на извештајот за одржаниот испит до Агенцијата, но не подолго од рокот на важење на положениот теоретски дел од испитот.

(5) Доколку кандидатот не го положи поправниот испит од став (4) на овој член рок, се смета дека не го положил испитот во целост.

Член 42

Теоретскиот дел од испитот за стекнување на дозвола на пилот на едрилица, ги опфаќа следниве предмети и тоа:

1. Воздухопловни прописи;
2. Основни познавања на воздухоплови;
3. Перформанси на лет, планирање и товарење;
4. Човечки способности;
5. Метеорологија;
6. Навигација;
7. Оперативни процедури;
8. Теорија на летање и
9. Радиотелефонија.

Член 43

Практичниот дел од испитот за стекнување на дозвола на пилот на едрилица се полага по успешно положен теоретски дел од испитот, и опфаќа проверка на стекнатата стручна способност и вештина на кандидатот за летање како пилот на едрилица согласно точка 2.9.1.4 од Анекс 1 на Меѓународната конвенција за цивилно воздухопловство.

Член 44

(1) Теоретскиот дел од испитот за стекнување на овластување за пилот на моторна едрилица со фиксен мотор (touring motor glider (TMG)), ги опфаќа следните предмети:

1. Воздухопловни прописи;
2. Основни познавања на воздухоплови;
3. Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
4. Воздухопловна метеорологија;
5. Воздухопловна навигација;
6. Оперативни процедури;
7. Теорија на летање;
8. VFR Радиотелефонија (P/T);
9. Човечки способности и ограничувања со прва помош;
10. Експлоатација на едрилица и принудни постапки и
11. Воздухопловни погонски групи (само за моторни едрилици).

(2) Практичниот дел од испитот се полага по успешно положен теоретски дел од испитот, и се состои од вежби кои имаат за цел утврдување на:

- стекнатата способност дека кандидатот ја владее техниката на пилотирање на соодветната едрилица во аеро запрега или витло;
- стекнатата способност за одржување на воздухопловот во просторот;
- стекнатата способност за правилно раздвојување на воздухопловот од други воздухоплови и препреки;
- стекнатата способност за успешно применување на оперативните процедури и
- стекнатата способност за одржување на радио комуникација.

Член 45

(1) Теоретскиот дел од испитот за стекнување на овластување ноќно летање со едрилица, ги опфаќа следните предмети:

1. Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
2. Оперативни процедури;
3. Човечки способности и ограничувања;
4. Теорија на летање и
5. Експлоатација на едрилица и принудни постапки.

(2) Практичниот дел од испитот се полага по успешно положен теоретски дел од испитот, и се состои од вежби кои имаат за цел утврдување на способноста за владеење на техниката на пилотирање во ноќни услови на соодветната едрилица.

Член 46

(1) Теоретскиот дел од испитот за стекнување овластување летање без надворешна видливост со едрилица ги опфаќа следните предмети:

1. Познавање на воздухоплови (инструменти за инструментално летање);
2. Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
3. Оперативни процедури;
4. Човечки способности и ограничувања;
5. Теорија на летање и
6. Експлоатација на едрилица и принудни постапки.

(2) Практичниот дел од испитот се полага по успешно положен теоретски дел од испитот, и се состои од вежби кои имаат за цел утврдување на способноста за владеење на техниката на пилотирање без надворешна видливост на соодветната едрилица.

Член 47

(1) Теоретскиот дел од испитот за стекнување на овластување за акробатско летање со едрилица ги опфаќа следните предмети:

1. Основни познавања на воздухоплови;
2. Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
3. Оперативни процедури;
4. Теорија на летање;
5. Човечки способности и ограничувања со прва помош и
6. Експлоатација на едрилица и принудни постапки.

(2) Практичниот дел од испитот се полага по успешно положен теоретски дел од испитот и се состои од вежби кои имаат за цел утврдување на способноста за владеење на техниката на пилотирање во изведување на акробатски фигури на соодветната едрилица.

Член 48

(1) Теоретскиот дел од испитот за стекнување овластување за професионален пилот на едрилица, ги опфаќа следните предмети:

1. Воздухопловни прописи;
2. Основни познавања на воздухоплови;
3. Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
4. Воздухопловна метеорологија;
5. Воздухопловна навигација;
6. Оперативни процедури;
7. Принципи на лет;
8. Радиотелефонија (P/T);
9. Човечки способности и ограничувања со прва помош и
10. Принудни постапки.

(2) Практичниот дел од испитот се полага по успешно положен теоретскиот дел од испитот, и се состои од вежби кои имаат за цел утврдување на:

- стекнатата способност дека ја владее техниката на пилотирање на соодветната едрилица во аеро запрега или витло;
- стекнатата способност за одржување на воздухопловот во просторот;
- стекнатата способност за правилно раздвојување на воздухопловот од други воздухоплови и препреки,
- стекнатата способност за успешно применување на оперативните постапки и
- стекнатата способност за одржување на радио комуникацијата.

Член 49

(1) Теоретскиот дел од испитот за стекнување на овластување инструктор за обука на пилоти на едрилице ги опфаќа следните предмети:

1. Воздухопловни прописи;
2. Основни познавања на воздухоплови;
3. Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
4. Воздухопловна метеорологија;
5. Воздухопловна навигација;
6. Оперативни процедури;
7. Принципи на лет;
8. VFR Радиотелефонија (P/T);
9. Човечки способности и ограничувања со прва помош;
10. Принудни постапки и
11. Педагогија, со методика на летање.

(2) Практичниот дел од испитот се полага по успешно положен теоретски дел од испитот и се состои од вежби кои имаат за цел утврдување на:

- стекнатата способност за подучување и пренесување на потребното знаење од областа на едриличарството,

- стекнатата способност за успешно спроведување на подготовката, извршувањето и анализата на летот;
- стекнатата способност за правилно и методиски покажување на елементите на испитниот лет.
- стекнатата способност за правилно исправување на симулираните грешки во текот на испитниот лет, проследено со соодветна реакција и вербално објаснување за правилно исправање на грешката.

Член 50

(1) Теоретскиот дел од испитот за стекнување на овластување, инструктор за обука за изведување на акробации ги опфаќа следните предмети:

1. Воздухопловни прописи;
2. Основни познавања на воздухоплови;
3. Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
4. Воздухопловна метеорологија;
5. Оперативни процедури;
6. Теорија на летање;
7. Човечки способности и ограничувања со прва помош;
8. Принудни постапки (вадење од неправилни положби) и
9. Педагогија, со методика на летање.

(2) Практичниот дел од испитот се полага по успешно положен теоретски дел од испитот и се состои од вежби кои имаат за цел утврдување на:

- способност за подучување и пренесување на потребното знаење од областа на акробатското летање;
- стекнатата способност за успешно спроведување на подготовката, извршувањето и анализата на летот;
- стекнатата способност за правилно и методиски да ги покажува елементите во испитниот лет;
- стекнатата способност за правилно исправување на симулираните грешки во текот на испитниот лет, проследено со соодветна реакција и вербално објаснување за правилно исправање на грешката.

Член 51

(1) Лица кои полагаат за стекнување на дозвола за пилот на едрилици, а поседуваат друга UL, PPL, CPL, ATPL дозвола или дозвола за крила за слободно летање, како и лица кои полагаат за овластувања, а ги поседуваат истите овластувања впишани во друга пилотска дозвола, во теоретскиот дел од испитот ги полагаат само диференцијалните предмети во зависност од обемот на програмата по која претходно полагале.

(2) Во случаевите од став (1) на овој член, практичниот дел од испитот се полага во целост.

2. Вонредни проверки

Член 52

(1) Вонредната проверка ја спроведува Агенцијата, врз основа на предлог мерките од инспекциски записник и решение за суспензија на дозвола и/или овластување на пилот на едрилица.

(2) Агенцијата донесува решение за вонредна проверка со кое се определува начинот и времето на спроведување на вонредната проверка и се доставува на лицето за кое се однесува вонредната проверка.

(3) Вонредната проверка се спроведува преку полагање на одредени или сите предмети од теоретскиот и/или практичниот дел на испитот за стекнување на дозвола и/или овластување.

(4) Во случај на успешно завршена вонредна проверка, Агенцијата со решение го повлекува решението за суспензија.

(5) Во случај на неуспешо завршена вонредна проверка, или во случај да лицето не се јави на вонредната проверка во определениот рок Агенцијата со решение ја повлекува дозволата односно овластувањето.

IV. УСЛОВИ ЗА СТЕКНУВАЊЕ НА ДОЗВОЛА И/ИЛИ ОВЛАСТУВАЊА

1. Услови за стекнување на дозвола и/или овластувања

Член 53

(1) За стекнување на дозвола на пилот на едрилица, кандидатот треба да ги исполнува следните услови:

1. да има наполнето 16 години старост;
2. да има потврда за завршена основна обука во овластена организација или центар за обука согласно овој правилник;
3. да има положено испит за стекнување дозвола на пилот на едрилица и
4. да поседува важечко лекарско уверение за здравствена способност класа 2.

(2) За стекнување на одредено овластување на пилот на едрилица кандидатот треба да ги исполнува следните услови:

1. да поседува важечка дозвола на пилот на едрилица;
2. да има потврда за завршена напредна обука за стекнување на соодветното овластување согласно овој правилник и
3. да има положено испит за стекнување на соодветното овластување, пропишан со овој правилник.

(3) Кандидатот за стекнување на овластување инструктор за обука на пилоти на едрилици, покрај условите од став (2) на овој член треба во рок од две години од датумот кога го завршил испитот да обучи во својство на приправник инструктор најмалку три ученика со 10 самостојни летови под надзор на инструктор.

(4) Кандидатот за стекнување на овластување инструктор за изведување на акробации, покрај условите од став (2) на овој член треба во рок од две години од датумот кога го завршил испитот да обучи во својство на приправник инструктор најмалку три ученика за изведување на акробации под надзор на инструктор.

V. ФОРМА, СОДРЖИНА, НАЧИН НА ИЗДАВАЊЕ, ПРОДОЛЖУВАЊЕ/ОБНОВУВАЊЕ, ПРОМЕНА И СУСПЕНДИРАЊЕ, РОК НА ВАЖЕЊЕ И ЕВИДЕНЦИЈА НА ДОЗВОЛИТЕ И ОВЛАСТУВАЊАТА

1. Форма, содржина и важење

Член 54

(1) Дозволите на пилоти на едрилици и/или овластувањата ги издава, продолжува/обновува и променува Агенцијата.

(2) Формата и содржината на дозволата на пилот на едрилица се дадени во Прилог 3 кој е составен дел на овој правилник.

Член 55

(1) Овластувањата впишани во дозвола на пилот на едрилица се издаваат со рок на важност од две години.

(2) Важноста на дозволата на пилот на едрилица се определува според важноста на важечкото лекарско уверение за здравствена способност.

2. Начин на издавање, продолжување/обновување или промена на дозвола и/или овластувања на пилот на едрилица

Член 56

(1) За издавање, продолжување/обновување или промена на дозвола и/или овластувања на пилот на едрилица, кандидатот поднесува барање до Агенцијата кон кое се приложуваат докази дека се исполнети условите пропишани со овој правилник.

(2) Агенцијата по приемот на барањето, врши проверка дали е уплатена административна такса и надоместокот утврден со тарифник на Агенцијата и проверка на приложената документација.

(3) При извршување на проверките од ставот (2) на овој член Агенцијата користи листи за проверки предходно изготвени согласно документацијата и податоците кои се проверуваат.

(4) Доколку од проверките наведени во ставот (2) на овој член Агенцијата утврди дека кандидатот ги исполнува условите пропишани со овој правилник донесува решение за издавање, продолжување/обновување или промена кое заедно со дозволата за пилот на едрилица и/или овластувањето му се доставуваат на кандидатот.

(5) Доколку Агенцијата утврди дека кандидатот за пилот на едрилица не ги исполнува условите за издавање, продолжување/обновување или промена на дозвола и/или соодветно овластување за пилот на едрилица пропишани со овој правилник донесува решение за одбивање на барањето кое ги содржи причините за одбивањето.

Член 57

Барање за продолжување на важноста на дозволата на пилот на едрилица и/или соодветното овластување се поднесува најмалку 15 дена, но не повеќе од 30 дена пред истекот на рокот на важноста на дозволата, односно овластувањето.

Член 58

Лицето кое поднесува барање за продолжување на важноста на дозволата треба да ги обезбеди следните докази:

1. важечка дозвола за пилот на едрилица;
2. потврда заверена од страна на инструктор дека во последните 12 месеци пред истекот на дозволата, извршил налет од 10 часа во својство на пилот на едрилица, вклучувајќи пет полетувања и пет слетувања;
3. доказ за извршена проверка во лет од инструктор согласно листа за проверка и
4. важечко лекарско уверение за здравствена способност класа 2.

Член 59

Лицето кое поднесува барање за продолжување на овластување пилот за моторна едрилица со фиксен мотор (touring motor glider (TMG)), треба да обезбеди доказ дека ги исполнува условите од JAR-FCL 1.245 од Правилникот за стручно оспособување, проверки, дозволи и овластувања на пилоти на авиони.

Член 60

Лицето кое поднесува барање за продолжување на овластување за ноќно летање со едрилица, треба да обезбеди доказ дека во последните 12 месеци пред датумот на истекување на овластувањето има:

1. најмалку 10 саати налет во ноќни услови или
2. доказ за извршена проверка во лет од инструктор согласно листа за проверка која опфаќа ноќни летови со режими на лет во школски круг и зона во реонот на аеродромот.

Член 61

Лицето кое поднесува барање за продолжување на овластување за летање без надворешна видливост, треба да обезбеди доказ дека во последните 12 месеци пред датумот на истекување на овластувањето има:

1. најмалку 10 саати налет без надворешна видливост или
2. доказ за извршена проверка во лет од инструктор согласно листа за проверка која опфаќа летање без надворешна видливост со режими на лет во школски круг и зона во реонот на аеродромот.

Член 62

Лицето кое поднесува барање за продолжување на овластување за акробатско летање со едрилица, треба да обезбеди доказ дека во последните 12 месеци пред датумот на истекување на овластувањето има:

1. потврда дека има најмалку 10 саати налет во акробатско летање со едрилица или
2. доказ за извршена проверка во лет од инструктор согласно листа за проверка која опфаќа акробатско летање со едрилица со режими на лет во акробации во зона во реонот на аеродромот.

Член 63

Лицето кое поднесува барање за продолжување на овластување професионален пилот на едрилица, треба да обезбеди доказ дека во последните 12 месеци пред датумот на истекување на овластувањето има:

1. најмалку 20 саати налет како професионален пилот на едрилица или
2. доказ за извршена проверка во лет од инструктор согласно листа за проверка која опфаќа летање со режими на лет во школски круг и зона во реонот на аеродромот.

Член 64

Лицето кое поднесува барање за продолжување на овластување за инструктор за обука на пилоти на едрилици и/или за акробации, треба да обезбеди доказ/потврда дека во текот на 12 месеци пред датумот на истекување на овластувањето има:

1. најмалку 20 саати обука по летање на едрилици и тоа во својство на инструктор за обука на пилоти на едрилици и/или за акробации или како испитувач или
2. доказ за извршена проверка во лет од инструктор согласно листа за проверка која опфаќа:
 - покажување на способност за успешно спроведување на подготовката, извршувањето и анализата на летот и
 - покажување на способност за правилно исправување на симулираните грешки во текот на испитниот лет, проследено со соодветна реакција и вербално објаснување за правилно исправање на грешката.

Член 65

(1) Лицето што нема да го продолжи овластувањето за нојно летање со едрилица во рокот од член 58 на овој правилник може да го стори тоа доколку ги исполни условите од член 61 на овој правилник и го положи испитот по предметот Експлатација и принудни постапки на едрилица.

(2) Лицето што нема да го продолжи овластувањето за летање без надворешна видливост во рокот од член 58 на овој правилник може да го стори тоа доколку ги исполни условите од член 62 на овој правилник и го положи испитот по предметот Експлатација и принудни постапки на едрилица.

(3) Лицето што нема да го продолжи овластувањето за акробатско летање во рокот од член 58 на овој правилник може да го стори тоа доколку ги исполни

условите од член 63 на овој правилник и го положи испитот по предметот Експлатација и принудни постапки на едрилица.

(4) Лицето што нема да го продолжи овластувањето за професионален пилот на едрилица во рокот од член 58 на овој правилник може да го стори тоа доколку ги исполни условите од член 64 на овој правилник и го положи испитот по предметот Експлатација и принудни постапки на едрилица.

(5) Лицето што нема да го продолжи овластувањето за инструктор за обука на пилоти на едрилици и/или за акробации во рокот од член 58 на овој правилник може да го стори тоа доколку ги исполни условите од член 65 на овој правилник и го положи испитот по предметот Експлатација и принудни постапки на едрилица.

Член 66

Дозволата на пилот на едрилица и/или соодветното овластување се суспендираат во случаите утврдени во член 145 од Законот за воздухопловство.

Член 67

(1) Доколку пилот на едрилица нема летано повеќе од 90 дена, пред да продолжи да лета, треба инструктор да изврши проценка на знаењата по предметот експлоатација и принудни постапки и проверка во лет.

(2) Проверката на летот од став (1) на овој член се впишува во пилотската книшка на пилотот со потпис на инструкторот.

Член 68

Пилот на едрилица може да ја користи дозволата надвор од границите на Република Македонија доколку го познава јазикот кој се користи во комуникацијата со радиотелефонија од страна на станицата на земјата во која лета или англискиот јазик.

3. Евиденција

Член 69

Агенцијата води евиденцијата за издадените дозволи и соодветните овластувања впишани во дозволата.

VI. КРИТЕРИУМИ, НАЧИН И ПОСТАПКА ЗА ПРИЗНАВАЊЕ НА ЗАВРШЕНА ОБУКА, ПОЛОЖЕНИ ИСПИТИ, СТЕКНАТИ ДОЗВОЛИ И ОВЛАСТУВАЊА ЗА ПИЛОТИ НА ЕДРИЛИЦИ ВО СТРАНСТВО

Член 70

Завршена обука, програми за обука, положени испити и стекнати дозволи и овластувања во странство се признаваат од страна на Агенцијата доколку во постапка се утврди дека се спроведени согласно програма која како минимум ги задоволува барањата пропишани во Анекс 1 на Меѓународната конвенција за цивилно воздухопловство и одредбите на овој правилник.

Член 71

(1) Лицето кандидат за признавање на завршена обука и програми за обука, положени испити, стекната дозвола и овластувања во странство поднесува барање до Агенцијата.

(2) Со барањето за признавање на завршена обука во странство се доставуваат следните документи:

- доказ дека центарот или организацијата за обука е овластен од националната воздухопловна власт за спроведување на обука на пилоти на едрилици;

- доказ дека обуката е завршена согласно Анекс 1 на Меѓународната конвенција за цивилно воздухопловство

- програма по која е завршена наведената обука и

- доказ за уплатен надоместок за признавање на завршена обука во странство согласно Тарифникот на Агенцијата.

(3) Со барањето за признавање-валидација на дозвола и/или овластување на пилоти на едрилици стекнати во странство се доставуваат следните документи:

- важечки документ за идентификација (пасош);

- важечка дозвола и/или овластување на пилот на едрилица во оригинал;

- доказ дека обуката е завршена согласно Анекс 1 на Меѓународната конвенција за цивилно воздухопловство во организација или центар за обука на пилоти на едрилици овластен од националната воздухопловна власт за спроведување на обука на пилоти на едрилици;

- лекарско уверение за здравствена способност класа 2;

- доказ дека го познава македонскиот или англискиот јазик согласно условите за познавање на јазик утврдени во Анекс 1 на Меѓународната конвенција за цивилно воздухопловство и

- доказ за уплатен надоместок за признавање согласно Тарифникот на Агенцијата.

(4) Кандидатот за признавање-валидација на дозвола и/или овластување на пилоти на едрилици стекнати во странство полага испит по предметот воздухопловни правила и прописи.

(5) Државјанин на Република Македонија или лице со постојан престој во Република Македонија со барањето за признавање-конверзија на дозвола и/или овластување на пилоти на едрилици издадена во странство, за издавање на соодветна македонска дозвола и/или овластување за пилоти на едрилици се доставуваат следните документи:

- важечки документ за идентификација (пасош);

- државјанство на Република Македонија или дозвола за постојан престој;

- важечка дозвола и/или овластување на пилоти на едрилици во оригинал;

- доказ дека обуката е завршена согласно Анекс 1 на Меѓународната конвенција за цивилно воздухопловство во организација или центар за обука на пилоти на едрилици овластен од националната воздухопловна власт за спроведување на обука на пилоти на едрилици;

- важечко лекарско уверение за здравствена способност класа 2;

- доказ дека го познава македонскиот или англискиот јазик согласно условите за познавање на јазик утврдени во Анекс 1 на Меѓународната конвенција за цивилно воздухопловство и

- доказ за уплатен надоместок за признавање според Тарифникот на Агенцијата.

(6) Кандидатот за признавање-конверзија на дозвола и/или овластување на пилоти на едрилици стекнати во странство полага теоретски и/или практичен дел од испитот за диференцијалните предмети односно задачи.

(7) Кога е поднесено барање за признавање на дозвола и/или овластување на пилоти на едрилици, Агенцијата може од воздухопловните власти кои ја издале дозволата и/или овластувањето да побара потврда за веродостојност на дозволата и за стандардите според кои е издадена.

(8) Агенцијата врши увид во доставената документација за исполнетост за критериумите за признавање на завршената обука, односно дозволи и овластувања стекнати во странство.

(9) Доколку се утврди дека се исполнети критериумите за признавање, Агенцијата донесува решение со кое се признава завршената обука, односно му се издава валидација на дозволата и/или овластувањето за пилоти на едрилици или му се издава македонска дозвола и/или овластување за пилоти на едрилици во зависност од тоа какво барање е поднесено.

(10) Доколку се утврди дека не се исполнети критериумите за признавање, Агенцијата донесува решение со кое се одбива барањето за признавање.

VII. ПРЕОДНИ И ЗАВРШНИ ОДРЕДБИ

Член 72

(1) Дозволата на пилот на едрилица и/или овластување издадени пред влегување во сила на овој правилник, остануваат во сила до денот на нивно истекување, по што се заменуваат со дозвола и/или овластување согласно овој правилник.

(2) Завршените обуки пред влегување во сила на овој правилник, се признаваат за започнување на постапка за полагање на испити за стекнување на соодветна дозвола и/или овластување предвидено со овој правилник.

Член 73

Со влегување во сила на овој правилник престануваат да важат одредбите кои се однесуваат на пилоти на едрилица од Правилникот за стручна подготовка, испити и дозволи за работа на членовите на екипаж на воздухоплов ("Службен лист на СФРЈ" бр. 2/80, 31/80, 53/80, 43/81 и 10/85, "Службен весник на Република Македонија" бр. 34/95, 45/99, 27/01, 35/01, 16/05, 06/06, 129/08, 121/09 и 99/10) и Правилникот за условите кои мора да ги исполнува школо или школски центар за обука на воздухопловен персонал ("Службен лист на СФРЈ" бр. 72/91 и "Службен весник на Република Македонија" бр. 06/06, 129/08, 121/09, и 38/12).

Член 74

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во "Службен весник на Република Македонија".

Бр. 10-1085/2
09.08.2012
Мојсоски

ДИРЕКТОР,
д-р Дејан

СОДРЖИНА ЗА ПРОГРАМА ЗА ТЕОРЕТСКО ОСПОСОБУВАЊЕ ЗА ДОЗВОЛА НА ПИЛОТИ НА ЕДРИЛИЦИ И ОВЛАСТУВАЊА

1. ВОВЕД

2. СОДРЖИНА

Листи на службени промени

Листа на важечки страници

3. ЦЕЛ И ЗАДАЧИ НА ШКОЛУВАЊЕТО

Цел на школувањето

Задачи на школувањето

4. ПЛАН НА ШКОЛУВАЊЕТО

5. ПРОГРАМА НА ТЕОРЕТСКОТО ОСПОСОБУВАЊЕ - ОСНОВНА ОБУКА ЗА ПИЛОТИ НА ЕДРИЛИЦИ И МОТОРНИ ЕДРИЛИЦИ

Потребно време

Испит

Преглед на теми по теорија

Реден бр.	Предмет	Предавања
1.	Воздухопловни правила и прописи	
2.	Основно познавање на воздухопловите	
3.	Перформанси на лет, планирање и товарење	
4.	Човечки способности и ограничувања	
5.	Метеорологија	
6.	Навигација	
7.	Оперативни процедури	
8.	Теорија на летање	
9.	Радиотелефонија	
Вкупно :		

1. Проверката на теоретското знаење се спроведува во писмен облик и може да трае еден или повеќе денови, за да можат да се опфатат сите девет предмети. Еден испитен лист може да опфаќа повеќе предмети, а траењето на

испрашувањето по предмети не смее да трае повеќе од:

1.	Воздухопловни правила и прописи	0:45 часа
2.	Основни познавања на воздухоплови	0:30 часа
3.	Перформанси на лет, планирање и товарење	1:00 часа
4.	Човечки способности и ограничувања	0:30 часа
5.	Метеорологија	0:30 часа
6.	Навигација	1:00 часа
7.	Оперативни процедури	0:30 часа
8.	Теорија на летање	0:45 часа
9.	Радиотелефонија	0:30 часа
ВКУПНО		6:00 часа

2. Проверката треба да содржи најмалку 120 прашања, со тоа што повеќето од испитните прашања ќе нудат повеќе можности за одговор.

3. Проверката ќе се одржи на македонски или на англиски.

4. Со позитивна оценка ќе се оцени оној кандидат кој ќе постигне најмалку 75% од вкупниот број на бодови за тој дел на проверка. Бодови се даваат само за точни одговори.

5.1 ПРЕГЛЕД НА ТЕМИТЕ ПО ТЕОРИЈА

5.1.1 ВОЗДУХОПЛОВНИ ПРАВИЛА И ПРОПИСИ

Закон за воздухопловство

- Правилници и други прописи донесени врз основа на законот

Конвенција за меѓународен воздушен сообраќај

- Меѓународна организација за цивилно воздухопловство

Елементи на Конвенцијата

- Суверенитет.
- Територија.
- Летање над територија на држава потписник.
- Слетување на аеродроми (со царински служби).
- Применување на прописи за воздушен сообраќај.
- Правила на воздушен сообраќај.
- Трагање по воздухоплов.
- Документи кои треба да се носат во воздухопловот.
- Употреба на радио-опремата во воздухопловот.
- Дозвола за пловидбеност
- Дозволи на летачкиот персонал.
- Признавање на регистрацијата и дозволите.
- Техничка книшка на воздухопловот.
- Ограничување за употреба на фото-опрема.
- Усвојување на меѓународни стандарди и постапки.
- Упис во потврдата и дозволата.
- Важност на потврдата и дозволата со упис.

Анекси на Чикашката конвенција

Додаток 7: Држава и регистарска ознака на воздухопловот:

- дефиниции
- регистарски ознаки на воздухопловот
- потврда за регистрација
- идентификациска плоча

Додаток 8: Пловидбеност на воздухопловот:

- дефиниции
- дозвола за пловидба
- континуирана пловидбеност
- важност на дозволата за пловидбеност
- инструменти и опрема
- ограничувања на воздухопловот и податоци

Додаток 2: Правила на воздушниот сообраќај

- дефиниции
- подрачје на примена
- општи правила
- правила на визуелно летање
- пресретнување на цивилен воздухоплов

Додаток 11: Прописи за воздушениот сообраќај и служби на воздушениот сообраќај:

- дефиниции
- целите на службите за воздушен сообраќај
- класификација на воздушниот простор
- регии со информации за летот, контролни подрачја и контролни зони
- служби за контрола на воздушниот сообраќај
- служби за давање на воздухопловни информации
- служба за предупредување
- визуелни метеоролошки услови
- инструментални метеоролошки услови
- непредвидени случаи во текот на летот

ИКАО Документ 4444

Општи одредби:

- дефиниции
- дејност на АТС (Служба за контрола на летање)
- одобрување на план за летот и информации
- контрола на проток на воздушен сообраќај
- постапки за поставување на висиномер
- информации за турбуленции (wake turbulence)
- метеоролошки информации
- извештај за воздушниот сообраќај (AIREP)

Подрачна контролна служба:

- поделба на контролиранот сообраќај во различни категории на воздушниот простор
- пилоти, одговорност (одржување на споменатата поделба) и VMC
- постапки на пилотот во случај на опасност и неуспешна комуникација
- пресретнување со цивилен воздухоплов

Служба за контрола на приод:

- постапки при одење и доаѓање на воздухопловот во VMC
- VFR операции
- сообраќај и постапки во школскиот круг
- информации упатени за воздухопловот
- контрола на прометот на аеродромот

Служба за воздухопловни информации и предупредувања:

- советодавна служба за воздушен сообраќај
- цели и основни принципи

Прописи

- Важност на дозволата и овластувањата
- Смалување на здравствената способност
- Признавање часови на летање (налет)
- Држава на издавање на дозвола

Пилот ученик

- Најниска долна граница
- Здравствена способност
- Овластувања и услови
- Курс за оспособување
- Проверка на теоретското знаење (Теоретски испит)
- Проверка на практичната оспособеност

Овластување за летање по инструменти

Околности во кои е потребно овластување за инструментално летање

Важност, повторно потврдување на важноста (ревалидација) и обновување на важноста

Овластувања за инструкторот

5.1.2 ОСНОВНИ ПОЗНАВАЊА НА ВОЗДУХОПЛОВ

Труп на воздухопловот

Структура на трупот на воздухопловот

- составни делови
- труп на воздухопловот, опашка на воздухопловот, заден стабилизатор
- основни команди на воздухопловот
- системи за урамнотежување (тримување) и закрилца/крилца
- стоен трап
- предно тркало вклучувајќи го и кормилото за управување
- гуми, состојба
- состави за кочење и мерки на претпазливост
- состави за вовлекување/извлекување
- оптеретување на трупот на воздухопловот
- статична сила
- мерки на претпазливост на земја/ во воздухопловот

Погонски системи (моторни едрилици)

Мотори - општо

- принципи на четритактен мотор со внатрешно согорување
- основна конструкција
- причини за прерано палење и детонации
- израз на силата како функција на бројот на вртежи (RPM)

Ладење на моторот

- ладење на воздухот
- дизајн на отвор за ладење и прегради (baffless) на цилиндарот
- дизајн и употреба на регулатор за ладење (отвори за ладење – cowl-flaps)
- мерење на температурата на главата на цилиндарот.

Подмачкување на моторот

- функција и методи на подмачкување
- состави за подмачкување
- методи на циркулирање на маслото
- пумпа и филтер за масло
- квалитет и градација на маслото
- контролирање на температурата и притисокот на маслото
- методи на ладење на маслото
- препознавање на неисправноста на составот на маслото

Системи за палење

- принципи на магнетно палење
- конструкција и функција
- цел и принципи на опружна спојка (impulse coupling)
- проверка на исправност, препознавање на неисправност
- оперативни постапки со цел да се избегнат неисчистени свеќици

Карбуратор

- принципи на работа на клипниот карбуратор со пловка
- конструкција и функција
- методи на одржување исправен размер на мешавината
- функционирање на баждарени отвори (metering jet) на пумпата на педалата за гас
 - влијание на висината
 - рачно контролирање на мешавината
 - одржување исправен размер на мешавината
 - ограничување на употреба при голема сила на моторот
 - избегнување на детонации
- вентил за гасење на мотор (idle cut-off valve)
- функционирање и употреба на примарните команди
- состав за внесување на воздух
- алтернативни состави за внесување
- замрзнување на карбуратор, употреба на топлиот воздух
- состави за вбризување, принципи и функционирање

Гориво

- класификација на горивата
- квалитет и идентификација на горивото по боја
- барања за квалитет
- инспекција на загадување
- употреба на пречистувачи и одводи за гориво

Системи за гориво

- резервоари за гориво и (цевки) за довод
- состави за изедначување на притисоци (venting systems)
- механички и електрични пумпи (gravitation feed)
- избирање на резервоари

- управување со составот

Елиси

- номенклатура на елиси
- претварање на силата на моторот во погон
- дизајн и конструкција на елисите со фиксен чекор
- сили кои дејствуваат на ножот на елисата
- промена на брзината на вртење со промена на брзината на летање
- зголемување (ефективност) на погонот со промена на брзината
- дизајн и конструкција на елиси со променлив чекор
- функционирање на единици за постојана брзина
- влијание од промена на чекорот на елисата
- влијание на елисата

Управување со моторот

- постапки на стартување и мерки на претпазливост
- препознавање на неисправност
- загревање, проверка на силата на моторот и системите
- ограничување на температурата и притисокот на маслото
- ограничување на температурата на главата на цилиндерот
- палење и проверка на останатите системи
- ограничување на силата на моторот
- избегнување на нагли промени на силата
- употреба на повеќе команди

Системи (моторни едрилици)

Електро системи

- инсталирање и функционирање на алтернатор/генератор
- извор на еднонасочна струја
- акумулатор, капацитет и полнење
- волтметар и амперметар
- автоматски осигурувач/преклопник и стаклени осигурувачи
- електрични потрошувачи и инструменти
- индикација за неисправност
- постапки во случај на неисправност

Вакум системи

- компоненти
- пумпи
- регулатор и мерач
- систем за филтрирање
- препознавање на неисправност
- постапки во случај на неисправност

Инструменти

Питот/статички систем

- Питот цевка, функција
- Питот цевка, принципи и конструкција
- статички извор
- алтернативен статички извор
- грешка во положбата
- електроди (drains) состави
- единици за греење
- грешки предизвикани со неисправна инсталација

Брзинометар

- принципи на работа и конструкција

- врска помеѓу питот цевката и статичкиот притисок
- дефиниции на прикажаната, калибрираната и вистинската брзина на летање
- грешки на инструментите
- приказ на брзините на летање, ознаки со бои
- проверка на исправноста од страна на пилотот

Висиномер

- принципи на работа и конструкција
- функционирање на подскали
- влијание на атмосферската густина
- влијание на промена на притисокот
- меѓународна стандардна атмосфера
- ниво/висина на летање
- прикажување (три сказалки-three needles)
- грешки на инструментот
- проверка на исправноста од страна на пилотот

Вариометар (прикажувач на вертикалните брзини)

- принципи на работа и конструкција
- функција
- етапа на патот (inherent lag)
- моментален VSI
- прикажување
- проверка на исправноста од страна на пилотот

Жироскопи

- принципи
- крутост
- прецесија

Прикажувачи на свртување

- жироскопски инструмент
- цел и функција
- влијание на брзината
- прикажување
- координатор на свртувањето
- ограничување на степенот (rate) индикација на свртувањето
- извор на сила
- показател на рамнотежа
- принцип
- прикажување
- проверка на исправноста од страна на пилотот

Прикажувач на положбата на авионот (вештачки хоризонт)

- жиро уред за покажување на положбата во однос на земјата (earth rspo)
- цел и функција
- прикажување
- толкување
- ограничувања во функционирањето
- извор на сила
- проверка на исправност од страна на пилотот

Прикажувач на правецот на летот (жиродирекционал)(Моторна едрилица) (touring motor glider (TMG))

- жиро за правец
- цел и функција
- прикажување

- употреба со магнетен компас
- механизам за подесување
- вистински-стварен занос
- ограничувања во функционирањето
- извор на сила
- проверка на исправноста од страна на пилотот

Магнетен компас

- конструкција и функција
- магнетно поле на земјата
- варијации и отстапувања
- свртувања, грешки при забрзување
- мерки на претпазливост во случај на пренесување на магнетни уреди
- проверка на исправноста од страна на пилотот

Инструменти на моторот (моторни едрилици)

- принципи, прикажување и оперативна употреба на:
- мерач на притисок на масло
- мерач на температура на главата на цилиндерот
- мерач на издувни гасови
- мерач на притисок на полнење
- мерач на притисок на гориво
- мерач на притисок на гориво
- мерач на проток на гориво
- мерач на количина на гориво
- тахометар (мерачна вртежи)

Останати инструменти (моторни едрилици)

- принципи, прикажување и оперативна употреба на:
- мерач на вакум
- волтметар и амперметар
- покажувачи на предупредување
- останати инструменти својствени за типот на авионот

Пловидбеност

- важечка дозвола
- задоволување на барањата
- периодично извршување на инспекциска проверка
- задоволување на барањата на прирачникот за летање (или подеднакво вредниот прирачник), упатства, ограничувања, натписи
- додатоци на прирачникот за летање
- поседување и чување на документите
- технички книшки за воздухопловот, моторот и елисата
- бележење на недостатоци
- дозволено одржување од страна на пилотот

Маса и рамнотежа

- ограничување на најголемата дозволена маса
 - ограничување на предниот и задниот дел на воздухопловот во однос на центарот на гравитација, нормално и при (utils) оперирање
- пресметување на масата и центарот на гравитација - прирачник за воздухопловот и листа за рамнотеж

5.1.3 ПЕРФОРМАНСИ НА ЛЕТ, ПЛАНИРАЊЕ И ТОВАРЕЊЕ

Полетување

- полетна патека и расположлива должина
- полетување и почетно качување
- влијание на масата, ветерот и на густината на воздухот
- влијание на земјината конфигурација
- употреба на закрилцата

Слетување

- влијание на масата, ветерот, на густината на воздухот и брзината на приогањето
- употреба на закрилцата
- употреба на воздушни кочници
- слетна патека и расположлива должина

Лет

- однос помеѓу употребната и расположливата сила (**Моторна едрилица**)
- дијаграм (приказ) на изведување (**Моторна едрилица**)
- максимална брзина и максимален чекор на качување
- долет и траење (range and endurance) (**Моторна едрилица**)
- влијание на конфигурацијата, масата, температурата и висината
- смалување на способноста (performance) во текот на свртувањето при качувањето
- едрење
- негативни влијанија
 - замрзнување, дожд
 - учинок на закрилцата

5.1.4 ЧОВЕЧКИ СПОСОБНОСТИ

Основна физиологија

Концепти

- состав на атмосферата
- движење (однесување) на гасовите
- дишење и циркулација на крвта

Влијание на притисок

- влијание на зголемената висина
- пренос на гасови
- хипоксија
- симптоми
- спречување
- одржување на притисокот во кабината (pressurisation)
- последици на нагло опаѓање на притисок (декомпресија)
- време додека човековата свест сеуште нормално функционира
- употреба на маски со кислород и брзо спуштање
- хипервентилација
- симптоми
- избегнување
- последици од забрзување

Вид

- физиологија на видот
- ограничувања на сетилата за вид
- пореметување на видот
- оптички илузии
- просторна дезориентација
- одбегнување на дезориентација

Слух

- физиологија на слухот
- внатрешни слушни осети
- влијание на промената на висината
- бука и губење на слухот
- заштита на слухот
- просторна дезориентација
- конфликт помеѓу сетилата за слух и вид
- спречување на дезориентација

Болест на движење (патување)

- причини
- симптоми
- спречување

Летање и здравствена способност

- здравствени барања
- влијание на вообичаените болести и лечење
 - настинка
 - проблеми со желудник
 - лекови и нуспојави
 - алкохол
 - замор
- лична кондиција (способност)
- грижа за патниците
- ронење (scuba diving)- превентивни мерки пред летање

Опасност од отрови

- опасни материи
- јаглен моноксид од греењето на кабината

Основни психолошки поими

Процес на пренесување на информации

- сетилни концепти
- конгетивна перцепција
 - очекување
 - предвидувања
 - навики

Главен принцип на донесување на одлуки

- ментална преоптеретеност, ограничувања
- извори на информации
 - поттикнување и внимателност
 - вербална комуникација
- помнење и неговите ограничувања
- причини за погрешно толкување

Стрес

- причини и последици
- поим -вознемиреност
- влијание врз способноста
- препознавање и смалување на стресот

Пресудување и донесување на одлуки

- поим -пресудување на пилотот

- психолошки гледишта
- бихејвиорални аспекти
- проценка на ризикот
- развивање на свеста за ситуацијата

5.1.5 МЕТЕОРОЛОГИЈА

Атмосфера, притисок, густина и температура

Атмосфера

- состав и структура
- вертикална поделба

Притисок, густина и температура

- барометарски притисок, изобари
- промена на притисокот, густината и температурата со промена на висината
- терминологија во врска со висиномерот
- радијација на сончевата и земјината енергија, температура
- дневна варијација на температура
- адијабатски процес
- брзина на менување на температурата
- стабилност и променливост
- влијание на радијацијата, адвекциското смирување и приближување (конвергенција) (advection subsidence and convergence)

Влажност и врнежи

- водена пареа во атмосферата
- притисок на пареата
- точка на создавање на роса и релативна влажност
- кондензација и создавање на пареа
- врнежи

Притисок и ветер

- подрачја со висок и низок притисок
- движење на атмосферата, градиент на притисок.
- вертикално и хоризонтално движење, конвергенција (меѓусебно приближување) и отстапување
- површински и геострофичен ветер
- влијание на градиентот на ветерот и (windshear) на ветерот при полетување и слетување
- однос на изобарите и ветерот, Бош Балотов закон
- турбуленција и удари на ветерот
- регионални ветрови, фен, копнени и морски ветрови

Формирање на облак

- ладење со помош на адвекција, радиација и адијабатско ширење
- видови на облаци
 - конвекциски облаци
 - орографски облаци
 - стратуси и кумулуси
- услови на летање во облаци

Магла, измаглица и сумаглица

- радиација, адвекција, фронтална, магла со заледување
- формирање и исчезнување

- смалување на видливост заради замаглување, снег, дим, прашина и песок
- процена на веројатноста за смалување на видливоста
- опасности при летање во текот на смалена хоризонтална и вертикална видливост,

Воздушни маси

- опис и влијанија кои дејствуваат на својствата на воздушните маси
- класификација на воздушните маси, региони на настанување
- промена на воздушните маси во текот на нивното движење
- развој на подрачја со низок и висок притисок
- време поврзано со подрачјата на притисок

Фронтологија

- формирање ладни и топли фронтови
- граници на воздушните маси
- развивање на топол фронт
- карактеристични облаци и време
- временски услови во топли сектори
- развивање на ладен фронт
- карактеристични облаци и време
- затворање
- карактеристични облаци и време
- неподвижни фронтови
- карактеристични облаци и време

Замрзнување

- услови кои доведуваат до формирање на мраз
- влијание на мразот со иње, мраз-слана, обичен мраз
- влијание на замрзнувањето врз способноста на авионот
- мерки на претпазливост и избегнување услови на замрзнување
- замрзнување на погонскиот состав
- мерки на претпазливост, спречување на заледување на карбураторот и цевките за довод (induction)

Луњи со грмежи

- формирање - воздушна маса, фронтална, орографска
- услови за формирање
- процес на развивање
- препознавање на карактеристични услови за формирање
- опасности за авионите
- влијание на молните и јаки турбуленции
- одбегнување на летање во близина на луњи со грмежи

Летање над планински подрачја

- опасности
- влијание на теренот на атмосферските процеси
- планински бранови,
- (windshear)-спуштање на ветер, турбуленција, вертикално движење, ротор ефекти, ветрови во низини

Климатологија

- карактеристични сезонски движења во тропосферата над Европа
- локално сезонско време и ветрови

Темели на мерење на висини

- оперативни аспекти на подесување на притисок
- големина на притисок, големина на густина
- апсолутна висина, релативна висина, ниво-висина на лет
- ICAO стандардна атмосфера
- QNH, QFE QNE стандардни подесување
- Преодни висини, слој, ниво-висина

Метеоролошка организација

- метеоролошки уреди на аеродромот
- воздухопловни метеоролошки подесувања
- служба за временска прогноза
- метеоролошки служби на аеродромот
- достапност на периодични временски прогнози

Анализа на временските услови и прогнозирање на времето

- временски мапи, симболи, ознаки
- значење на временските мапи
- прогнозирачки карти за општо воздухопловство

Временски информации за планирање на лет

- извештаи и прогнози значајни за полетување, лет по рута, дестинација и алтернативните аеродроми
- толкување на кодираните информации MATAR, TAF, GAFOR
- располагање со основните извештаи за површински ветер, правец на ветерот, услови на видливост

Пренос на метеоролошки информации за воздухопловството

– VOLMET, ATIS, SIGMET

5.1.6 НАВИГАЦИЈА

Облик на земјата и мапи

Облик на земјата

- оски, полови
- меридијани и географска должина
- паралели-географска ширина
- големи кружници, мали кружници, локсодромни криви
- хемисфери, северна/јужна, источна/западна

Мапи

- воздухопловни мапи и карти (топографски)
- проекции и нивните својства
- ускладеност (конформалност)
- еквивалентност
- размер
- големи кружници и локсодромни криви

Проекција на релјефна карта (ICAO 1:500 000 карта)

- основни значења
- конструкција
- приближување на меридијаните
- прикажување на меридијаните, паралелите, големите кружници и локсодромните криви

- размер, стандардни паралели
- опис на висина

Правец и магнетизам

- општо за правец
- земјено магнетно поле, магнетна деклинација (варијација)
- годишни промени
- магнетен север
- вертикални и хоризонтални компоненти
- изогони (isogonals), агони (agonic lines)

Магнетизам на воздухопловот

- магнетни сили во авионот
- отстапувања на компасот
- свртувања, грешки при забрзување
- одбегнување на магнетно влијание врз компасот

Ознаки и нивно користење

Ознаки кои се користат во практичната навигација

- впишување на положбата (plotting positions)
- ширина и должина
- павец и одалеченост
- употреба на навигациски протректор-агломер (navigation protractor)
- мерење на патишта и одалечености

Податоци за раференците на мапата

- топографија
- релјеф
- културуолошки ознаки
- воздухопловни симболи
- воздухопловни информации
- претворање во други единици
- одалеченост
- единици
- мерење на одалеченост во однос на проекцијата на мапата

Принципи на навигација

- IAS, CAS (RAS) и TAS
- патни правци, стварни, магнетни, и географски
- брзина на ветар, правец и брзина во однос на земјата
- триаголник на брзини
- пресметување на правец и брзина во однос на ветерот
- занос на ветерот
- ЕТА

пресметана (dead reckoning) положба и навигациска точка

Навигациски сметач

- употреба на кружен аналоген сметач со цел одредување на:
 - TAS, време и одалеченост
 - претворени единици
 - потребно гориво
 - притисок, густина и стварна висина
 - време на летање по рута и предвидено време на пристигнување ЕТА)
- употреба на компјутер со цел пресметување на триаголникот на брзините
 - примена на TAS и брзина на ветровите на етапа
 - одредување на правец и брзина во однос на земјата

занос и нападен агол на ветер

Време

однос на универзалното координирано (стандардно) (UTC)

време и локалното средно време (LMT)

- дефиниција на времето на изгревање и заоѓање

Планирање на лет

- одбирање на карта
- временски прогнози и извештаи за рутата и аеродромот
- проценка на временската ситуација
- планирање и исцртување на рутата (plotting the route)
- контролиран/регулиран воздушен простор, ограничувања на воздушниот простот, опасни зони и т.н.
- употреба на AIR и NOTAM
- постапки за воспоставување на врски со контролата на воздушниот сообраќај во контролиран простор
- гориво
- сигурни висини на рутата
- алтернативни аеродроми
- комуникација и радио/навигациски фреквенции
- пополнување на техничката книшка за летот
- пополнување на планот на летот за Контролата на воздушниот простор
- одбирање на точки за проверка (check points), ознака на времето и одалеченост
- пресметување на масата и рамнотежата

Практична навигација

- компасен правец, употреба на картици за отстапувања
 - организација на работата во текот на летото
 - постапки при заминување, записи во техничката книшка, поставување на висиномерот и утврдување на IAS
 - одржување на правец и висина
 - употреба на визуелни запазувања
 - утврдување на позиции, точки на проверка
 - ревизии на правецот и предвиденото време на пристигнување (ETA)
 - постапки при пристигнување, врска со Контролата на летање
- пополнување на техничката книшка за летот и записите во техничката книшка на авионот

Радио навигација (моторниедрилици)

Земска Д/Ф (Ground D/F)

- примена
- принципи
- претставувања и толкувања
- покриеност
- грешки и прецизноста
- чинители кои влијаат на дометот и прецизноста

ADF, вклучувајќи ги навигациски уред за сите правци (NDB) и употреба RMI

- примена
- принципи
- претставувања и толкувања
- покриеност
- грешки и прецизноста
- влијанија кои влијаат на долетот и прецизноста

VOR/DME

- примена
- принципи

- претставување и толкување
- покриеност
- грешки и прецизност
- влијанија кои влијаат на долетот и прецизноста

GPS

- примена
- принципи
- претставување и толкување
- покриеност
- грешки и прецизност
- влијанија кои влијаат на долетот и прецизноста

Радари

Земски радар

- примена
- принципи
- претставување и толкување
- покриеност
- грешки и прецизност
- влијанија кои влијаат на долетот и прецизноста

Секундарен надзорен радар

- принципи (транспондери)
- примена
- претставувања и толкувања
- начини и кодови

5.1.7 ОПЕРАТИВНИ ПРОЦЕДУРИ

Оперирање на воздухопловот-леталото

ИКАО Додаток 6, Дел II – Оперирање со воздухопловот

- воведен збор
- дефиниции
- припрема на летот и постапки во текот на летот
- способности и оперативни ограничувања
- познавање и употреба на падобран за спсување
- инструменти и опрема
- комуникација и навигациска опрема
- одржување
- екипаж
- распоред на светлата на воздухопловот (**Моторна едрилица**)

Трагење, спасување и истрага на несреќа

ИКАО Додаток 12 – Трагење и спасување

- дефиниции
- фази на алармирање
- постапки на водачот на воздухопловот
- сигнали при барање и спасување

ИКАО Додаток 13 – Истрага на воздухопловната несреќа

- дефиниции
- правни постапки

Кршење на воздухопловните прописи

Смалување на бучавост

- основни постапки

- примена при полетување и слетување

Кршење на воздухопловните прописи

- прекршоци
- казни

Општа сигурност-безбедност на летањето

Безбедност на авионот

- подесување на седиштата
- рамени појаси и сигураносни појаси
- опрема во случај на опасност и нејзина употреба
 - апарат за гасење на пожар
 - пожар во моторот/кабината
 - системи за одмрзнување
 - опрема за преживување, појаси за спасување, чамец за спасување
 - труење со јаглерод моноксид
 - мерки на претпазливост при полнење на гориво
 - запаливи материјали/амбалажа под притисок

Оперативна сигурност

- вртложна турбуленција
- (aquaplaning)
- движење на ветерот, полетување, приоѓање и слетување
- известување и совети за патниците
- излези во случај на опасност
- евакуација од авионот
- принудно слетување
- слетување со вовлечен стоен трап
- принудно спуштање на вода (ditching)

5.1.8 ОСНОВНИ ПРАВИЛА НА ЛЕТАЊЕ

Атмосфера

- состав и структура
- ICAO стандардна атмосфера
- атмосферски притисок

Воздушни движења околу трупот

Воздушни движења околу трупот -подзвучни

- отпор на воздухот и густина на воздухот
- граничен слој
- сили на триење (фрикции)
- ламинарно и турбулентно струење
- Берноулиев принцип - вентуриев ефект

Дводимензионално движење околу аеропрофилот

Воздушни движења околу дводимензионален аеропрофил

- воздушни движења околу рамна површина
- воздушни движења околу закривени површини (аеропрофили)
- опис на напречниот пресек на аеропрофилот
- узгон и сила на отпор
- Цл и Цд и нивниот однос со нападниот агол

Тродимензионално движење околу аеропрофилот

- облици на аеропрофили и облици на крила
- сила на отпор
- чекор-агол на отклон на воздушната струја кон доле, отпор на сред воздушен

вртлог, ефект на тло

- виткост на крилата (aspect ratio)
- додатен отпор на телата (профилот)
- облик, триење на површината и отпор
- однос помеѓу коефициентот на узгон и отпор (lift/drag ratio)

Распределба на силите

Распределба на четири сили

- рамнотежа и двојни сили
- узгон и маса
- потисок на моторот и сила на отпор
- методи на одржување на рамнотежа

Команди на лет

- три површини
 - ротирање околу напречната оска
 - вртење околу надолжната оска
 - вртење околу нормалната оска
- влијание на кормилото за висина (стабилизаторот), крилцата (аелерони) и кормилото за правец
- команди во текот на ротирањето, вртење околу надолжната и вертикалната оска
- (cross coupling), вртење околу надолжната и вертикалната оска
- маса и аеродинамична рамнотежа на командните површини

Команди за подесување на баланс на авионот - примери

Команди за подесување на параметрите на авионот

- основен тример, тример за рамнотежа и тример за нарушување на рамнотежата (anti balance tab)
- цел и функција
- метод на функционирање

Закрилца и крилца

- обични, разделни, слот закрилца и Фоњлер закрилца
- цел и функција
- оперативна употреба
- крилца (slats), нападна ивица
- цел и функција
- нормално/автоматско функционирање

Губење на узгон

- напад на агол при губење на узгон
- попречување на воздушното движење
- смалување на узгон, зголемување на отпор
- поместување на центарот на притисок
- симптоми на губење на узгон
- карактеристики на авионот при губење на узгон
- причини
- кои влијаат на брзината на губење на узгон и однесување на авионот при губење на узгон
- губење на узгон од хоризонтален лет, издигање, спуштање и вртење
- својствени и несвојствени предупредувања за губење на узгон
- враќање во нормална состојба

Одбегнување на ковит

- губење на узгон на врвот од крилата (wing tip stall)
- вртење околу надолжната оска

- препознавање во почетната фаза
- моментално и позитивно враќање во нормална состојба од состојба на губење на узгон

Стабилност

- дефиниција за статична и динамична стабилност
- надолжна стабилност
- влијание на центарот на гравитација на командите при ротирање на воздухопловот околу напречната оска
- попречна стабилност и стабилност на правецот
- меѓусебна поврзаност, попречна стабилност и стабилност на правецот

Фактор на оптеретување и маневри

- структурни чинители
- маневрирање и платнена опна за јаки удари на ветер
- ограничувачки фактори на оптеретување со и без закрилца
- промена на фактори на оптеретување при вртење и застанување
- ограничување на брзината при маневрирање
- мерки на претпазливост во текот на летот

Оптеретување на земја

- бочно оптеретување на стојниот трап
- слетување
- возење по тло (таксирање) мерки на претпазливост при вртење

5.1.9 РАДИОТЕЛЕФОНИЈА

Радиотелефонија и комуникација

- употреба на АИП и одбирање на фреквенција
- техника на употреба на микрофонот
- фонетска а-бе-це-да
- позивни знаци/кратенки за авиони
- техника на пренос
- употреба на стандардни зборови и изрази
- слушање
- пропишани упатства за „повратен одговор“ (read back)

Постапки при заминување

- проверка на радио уредите
- упатства за возење по тло
- чекање на земја
- дозвола за заминување

Постапки на рута

- промена на фреквенција
- позиција, јавување за висината/ниво на летот
- служба за информација за летот
- информации за временските услови
- постапки за добивање информации за правецот, насоката, позицијата
- процедурална фразеологија
- известување за висината/дометот

Постапки во училишниот круг

- дозвола за доаѓање
- повикувања и упатства на Контролата на воздушниот сообраќај во текот на:
 - школскиот круг

- приогање и слетување
- напуштање на полетно-слетната патека ПСП

Неуспешна комуникација

- мерки кои треба да се превземат:
- алтернативна фреквенција
- проверка на исправност, со вклучување на микрофоните и слушалките
- постапки во текот на летот во склад со видот на воздушниот простор

Постапки во случај на несреќа и опасности

- несреќа (СОС) (mayday), дефиниција и случаи во кој се користи
- фреквенција која ќе се користи
- содржина на СОС (mayday) пораката
- опасност (Пан), дефиниција и случај во кој се користи
- фреквенција која ќе се користи
- пренос на пораките преку друга радио станица
- постигнување и одржување на тишина после примање на пораката за несреќа/опасност
- јавување за прекин несреќа/опасност

6. ПРОГРАМА ЗА ПРАКТИЧНО ОСПОСОБУВАЊЕ ЗА ЛЕТАЊЕ - ОСНОВНА ОБУКА ЗА ПИЛОТИ НА ЕДРИЛИЦА И ЕДРИЛИЦА СО ПОМОШЕН МОТОР (Powered gliders (PWG))

Вежби од практичната обука на земја пред почеток на летање

Користење на ерилицата				
1.	Запознавање и користење на едрилицата			
2.	Пред-летен преглед на едрилицата			
3.	Пипрема за лет и постапки после лет			
4.	Редовни и вонредни постапки			
Користење на аеродромот				
5.	Експлоатација на аеродромот			
6.	Практични вежби во случај на опасност			

Вежби од практичната обука во воздух:

Бр. на Вежба	ИМЕ НА ВЕЖБА
1	Информативен лет
2	Режими на лет во школски круг и зона
3	Завртувања во школски круг и зона
4	Превлечен лет во школски круг и зона

5	Имитација на принудно слетување
6	Школски кругови за вежбање
7	Случаеви на опасности за школскиот круг
8	Школски кругови за усвојувања
9	Припрема за контролен лет
10	Контролен лет за самостојно летање
11	Прв самостоен лет
12	Самостојни школски кругови
13	Полетување и слетување, кратки писти
14	Усовршување на техники на пилотирање во зони
15	Лет за запознавање во едрење
16	Режими на лет во едрење
17	Завртувања во едрење
18	Едрење во термички услови
19	Едрење на падинински услови
10	Самостојни едрења
21	Прелет со едрилица, визуелно ориентирање, навигација со пресметување и користење на останатите навигациски помагала

Вежби за летање со едрилица со помошен мотор:

1	Навигациско летање по рута
2	Навигациско летање со слетување на друг аеродром

7. НАПРЕДНА ОБУКА ЗА ОВЛАСТУВАЊЕ ЗА ЛЕТАЊЕ СО ЕДРИЛИЦА

7. 1 Напредна обука за стекнување на овластување за летање со моторна едрилица со фиксен мотор (**touring motor glider (TMG)**)

7.1.1 Теоретската обука за стекнување на овластување за летање со моторна едрилица со фиксен мотор (**touring motor glider (TMG)**) опфаќа:

- Воздухопловни правила и прописи;
- Основни познавања на воздухоплови;
- Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
- Воздухопловна метеорологија;
- Воздухопловна навигација;
- Оперативни процедури;
- Теорија на летање;
- VFR Радиотелефонија (P/T);
- Човечки способности и ограничувања со прва помош;
- Експлоатација на едрилица и принудни постапки и
- Воздухопловни погонски групи (само за моторни едрилици).

7.1.2 Вежби од практичната обука за стекнување на овластување за летање со моторна едрилица со фиксен мотор (touring motor glider (TMG)):

Бр. на Веж ба	ИМЕ НА ВЕЖБА
1	Информативен лет
2	Режими на лет во школски круг и зона
3	Завртувања во школски круг и зона
4	Превлечен лет во школски круг и зона
5	Имитација на принудно слетување
6	Школски кругови за вежбање
7	Случаеви на опасности за школскиот круг
8	Школски кругови за усвојувања
9	Припрема за контролен лет
10	Контролен лет за самостојно летање
11	Прв самостоен лет
12	Самостојни школски кругови
13	Полетување и слетување, кратки писти
14	Навигациско летање по рута
15	Радио навигација
16	Навигациско летање со слетување на друг аеродром
17	Самостоен навигациски лет со слетување на друг аеродром
18	Основно инструментално летање во VMC услови

7.2 Напредна обука за стекнување на овластување за ноќно летање со едрилица

7.2.1 Теоретска обука за стекнување на овластување за ноќно летање со едрилица

- Познавање на воздухоплови (инструменти за инструментално летање);
- Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
- Оперативни процедури;
- Човечки способности и ограничувања
- Принципи на лет и
- Експлоатација на едрилица и принудни постапки.

7.2.2 Практичната обука за стекнување на овластување за ноќно летање со едрилица

1	Информативен лет за запознавање во ноќни услови
2	Ноќни летови со цел совладување на ориентација во реонот на аеродромот

3	Режими на лет во школски круг и зона
4	Самостојни летови во зона
5	Тренажни летови – едрење на термика, падина или воздушни таласи

7.3 Напредна обука за стекнување на овластување за летање без надворешна видливост со едрилица

7.3.1 Теоретска обука за стекнување на овластување за летање без надворешна видливост со едрилица

- Познавање на воздухоплови (инструменти за инструментално летање);
- Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
- Оперативни процедури;
- Човечки способности и ограничувања
- Принципи на лет и
- Експлоатација на едрилица и принудни постапки.

7.3.2 Практична обука за стекнување на овластување за летање без надворешна видливост со едрилица

1	Информативен лет
2	Праволиниски лет и одржување на брзина
3	Завртувања
4	Завртувања со вадење на завртувањето во компасен курс
5	Усовршување на техника на летање без надворешна видливост

7.4 Напредна обука за стекнување на овластување за акробатско летање со едрилица

7.4.1 Теоретска обука за стекнување на овластување за акробатско летање со едрилица

- Основни познавања на воздухоплови;
- Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
- Оперативни процедури;
- Принципи на лет;
- Човечки способности и ограничувања во акробатско летање
- Експлоатација на едрилица и принудни постапки.

7.4.2 Практична обука за стекнување на овластување за акробатско летање со едрилица

1	Летови во зона за стекнување на вештини и оспособување на кандидатот за владеење на техниката на пилотирање во изведување на акробатски фигури на соодветната едрилица
2	вадење на едрилицата од неправилни положби (ковит, лупинг, реверсман, имелман)

7.5 Напредна обука за стекнување на овластување за летање со патник во комерцијални цели (професионален пилот на едрилица)

7.5.1 Теоретска обука за стекнување на овластување за летање со патник во комерцијални цели (професионален пилот)

- Воздухопловни правила и прописи;
- Основни познавања на воздухоплови ;
- Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
- Воздухопловна метеорологија;
- Воздухопловна навигација;
- Оперативни процедури;
- Принципи на лет;
- VFR Радиотелефонија (P/T);
- Човечки способности и ограничувања со прва помош и
- Принудни постапки.

7.5.2 Практична обука за стекнување на овластување за летање со патник во комерцијални цели (професионален пилот)

1	Лет во зона од задна кабина или десно седиште
2	Методски налет кој опфаќа: - стекнување на вештини и оспособување на кандидатот за владеење на техниката на пилотирање на соодветната едрилица во аеро запрега или витло; - оспособување на кандидатот за одржување на воздухопловот во просторот; - оспособување на кандидатот за правилно раздвојување од други воздухоплови и препреки; - оспособување на кандидатот за успешно применување на оперативните постапки и - оспособување на кандидатот за одржување на радио комуникацијата

7.6 Напредна обука за стекнување на овластување за инструктор за обука на пилоти на едрилица

7.6.1 Теоретска обука за стекнување на овластување за инструктор за обука на пилоти на едрлици

- Воздухопловни правила и прописи;
- Основни познавања на воздухоплови;
- Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
- Воздухопловна метеорологија;
- Воздухопловна навигација;
- Оперативни процедури;
- Принципи на лет;
- VFR Радиотелефонија (P/T);
- Човечки способности и ограничувања со прва помош;
- Принудни постапки и
- Педагогија, со методика на летање.

7.6.2 Практична обука за стекнување на овластување за инструктор за обука на пилоти на едрлици

1	Школски кругови од задна кабина или десно седиште
2	Лет во зона од задна кабина или десно седиште
3	Методски налет кој опфаќа: - оспособување на кандидатот за подучување и пренесување на потребното знаење од областа на едриличарството; - оспособување на кандидатот за спроведување на подготовката, извршувањето и анализата на летот; - оспособување на кандидатот за правилно и методиски покажување на елементите на летот во испитниот лет и - оспособување за правилно исправување на симулираните грешки во текот на испитниот лет, проследено со соодветна реакција и вербално објаснување за правилно исправање на грешката

7.7 Напредна обука за стекнување на овластување инструктор за обука за изведување на акробации

7.7.1 Теоретска обука за стекнување на овластување инструктор за обука за изведување на акробации

- Воздухопловни правила и прописи;
- Основни познавања на воздухоплови;
- Перформанси, планирање и оптеретување на воздухоплов;
- Воздухопловна метеорологија;
- Оперативни процедури;
- Принципи на лет;
- Човечки способности и ограничувања со прва помош;
- Принудни постапки (вадење од неправилни положби) и
- Педагогија, со методика на летање

7.7.2 Практична обука за стекнување на овластување инструктор за обука за изведување на акробации

1	Лет во зона од задна кабина или десно седиште со изведување на акробации
2	Методски налет кој опфаќа: - оспособување за подучување и пренесување на потребното знаење од областа на акробатското летање; - оспособување за успешно проведување на подготовката, извршувањето и анализата на летот; - оспособување за правилно и методиски да ги покажува елементите во испитниот лет и - оспособување за правилно исправување на симулираните грешки во текот на испитниот лет, проследено со соодветна реакција и вербално објаснување за правилно исправање на грешката

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
АГЕНЦИЈА ЗА ЦИВИЛНО ВОЗДУХОПЛОВСТВО
REPUBLIC OF MACEDONIA
CIVIL AVIATION AGENCY

УВЕРЕНИЕ ЗА РАБОТА
APPROVAL CERTIFICATE

Ова уверение му се издава на/ *This certificate is issued to:*

Адреса/Address:

Број/ Number:

Агенцијата за цивилно воздухопловство потврдува дека горенаведената организација ги исполнува условите пропишани со Правилникот за стручно оспособување, проверки, дозволи и овластувања на пилоти на едрлици.

The Civil Aviation Agency confirms that the above named organization complies with the requirements prescribed in Regulation on training, examinations, licensing and ratings of the glider pilot.

Ова уверение, освен ако не биде суспендирано или повлечено, ќе остане во сила до:

This certificate, unless suspended or revoked, shall continue in effect until:

Датум на издавање/Date of issue:

Потпис/ Signature:

Важи од/Effective date:

Директор/Director General

I	Издадена од држава/ State of issue:
III	Број на дозволата/ Licence number:
IV	Презиме и име на сопственикот/ Last and first name of holder:
XIV	Датум и место на раѓање/ Date and place of birth:
V	Адреса/ Address:
VI	Држајанство/ Nationality:
VII	Потпис на сопственикот/ Signature of holder:
VIII	Орган што ја издава/ Issuing authority:
X	Потпис на службено лице и датум/ Signature of issuing officer and date:
XI	Печат или сув жиг/ Seal or stamp of issuing authority:

II	Вид на дозвола / Датум на прво издавање/ Код на државата Titles of licence Date of initial issue Country code
IX	Валидноста на дозволата мора да се продолжи не подоцна од: Validity: This licence is to be reissued not later than : Правата од дозволата можат да се практикуваат само ако сопственикот има важечко лекарско уверение најмалку класа 2. Документ кој што содржи фотографија треба да се носи заради идентификација на сопственикот на дозволата. The privileges of the licence shall be exercised only if the holder has a valid medical certificate at least class 2. A document containing a photo shall be carried for the purposes of identification of the licence holder.
XII	Воздухопловна радио телефонија / Radio telephony privileges: Сопственикот на дозволата покажа знаење по воздухопловна Р/Т на / The holder of this licence has demonstrated competence to operate R/T equipment on board in : - Македонски јазик / Macedonian language: _____ - Англиски јазик / English language: _____
XIII	Забелешки / Remarks

XII. Рејтинзи што треба да се продолжуваат / Ratings to be revalidated		
Овластување (рејтинг) Rating	Датум на стекнување Date of issue	Потпис на овластено лице и печат / Signature and seal:
Моторна едрилица со фиксен мотор / Touling motor gliders		
Летање без надворешна видливост / Flight under IFR		
Ноќно летање / Night flight		
Проба и испитување на прототипови на едрици Test and analysis of glider's prototypes		
Акробатско летање / Stunt flying		
Летање со патник во комерцијални цели / Flying with passenger in commercial intention		
Инструктор / Instructor :		
Ограничувања / Restrictions		